

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Bakalářská práce

Kamila Polonyová

**Valašský folklor a jeho použití valašskými
umělci a kapelami**

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci na téma „Valašský folklor a jeho použití valašskými umělci a kapelami ” jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou všechny citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce.

V Hošťálkové dne 20. 4. 2022

.....
Kamila Polonyová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Filipovi Krejčímu, PhD., především za trpělivost a za odborné konzultace, které mi během práce poskytl. Dále také mé kamarádce Mgr. Pavlíně Hanákové, která mi předala během psaní této práce mnoho užitečných rad a zkušeností a poté kamarádovi Pavlovi Ohryzkovi, který mi pomáhal s kontrolou ohledně grafické úpravy této práce. Můj dík patří také samozřejmě respondentům, kteří si našli čas a pomohli mi s realizací rozhovorů.

Obsah

ÚVOD.....	6
1 VALAŠSKÝ FOLKLOR	7
1.1 PROBLEMATIKA FOLKLORU	7
1.1.1 <i>Folklor – znaky, dělení a folklorismus</i>	7
1.1.2 <i>Hudební folklor – lidové písně (z hlediska hudebního)</i>	10
1.1.3 <i>Lidová píseň – typy písní a rozdíly mezi nimi</i>	11
1.2 FOLKLOR NA VALAŠSKU	12
1.2.1 <i>Valaško jako etnografický celek</i>	13
1.2.2 <i>Původ Valachů</i>	15
1.3 TRADICE, ZVYKY, HUDBA VALAŠSKA.....	17
1.3.1 <i>Lidová hudba a tanec na Valašsku</i>	17
1.3.2 <i>Umění a kultura</i>	18
1.3.3 <i>Lidové obyčeje a tradice</i>	19
2 VALAŠTÍ UMĚLCI A VALAŠSKÉ KAPELY	22
2.1 VALAŠTÍ UMĚLCI A VALAŠSKÉ KAPELY	22
2.1.1 <i>Jarmila Šuláková</i>	22
2.1.2 <i>Kapela Fleret</i>	24
2.1.3 <i>Kapela Dareband</i>	25
2.1.4 <i>Valašská cimbálová muzika</i>	27
2.1.5 <i>Kapela Stram</i>	27
2.1.6 <i>Cimbálová muzika Valaško</i>	28
2.1.7 <i>Dechová hudba Lidečanka</i>	28
2.1.8 <i>Další významní valašští umělci a valašské kapely</i>	28
3 ROZHOVORY S VALAŠSKÝMI UMĚLCI A KAPELAMI	29
3.1 VALAŠTÍ UMĚLCI, KAPELY A ROZHOVORY S NIMI.....	29
3.1.1 <i>Přepis rozhovoru č. 1 - Jarmila Šuláková (rozhovor s dcerou Zuzanou)</i>	29
3.1.2 <i>Přepis rozhovoru č. 2 - Kapela Fleret (rozhovor s frontmanem Zdeňkem Hrachovým)</i>	32
3.1.3 <i>Přepis rozhovoru č. 3 - Kapela Dareband (rozhovor s Jiřím Darebou Václavíkem)</i>	33
3.1.4 <i>Přepis rozhovoru č. 4 - Valašská cimbálová muzika (rozhovor s Miroslavem Urubkem)</i>	35
3.1.5 <i>Přepis rozhovoru č. 5 - Kapela STRAM (rozhovor s Danielem Káčerem)</i>	37
3.1.6 <i>Přepis rozhovoru č. 6 - Cimbálová muzika Valaško (rozhovor s Martou Gerlíkovou)</i>	39
3.1.7 <i>Přepis rozhovoru č. 7 - Dechová muzika Lidečanka (rozhovor s Petrou Slovákovou)</i>	41
3.2 DISKUSE A SROVNÁNÍ TVORBY VALAŠSKÝCH UMĚLCŮ A KAPEL	44
ZÁVĚR	47

ZDROJE	1
SEZNAM LITERATURY	1
ELEKTRONICKÉ ZDROJE	3
OSOBNÍ ROZHOVORY	4
ONLINE KOMUNIKACE.....	4
HUDEBNINY	4
SEZNAM PŘÍLOH	5
PŘÍLOHA Č. 1 – INFORMOVANÝ SOUHLAS (VZOR)	6
PŘÍLOHA Č. 2 – DÁMSKÝ A PÁNSKÝ LIDOVÝ KROJ	7
PŘÍLOHA Č. 3 – NOTY NA PÍSEŇ <i>A VY, PÁNI MUZIKANTI</i> , KTEROU NAZPÍVALA JARMILA ŠULÁKOVÁ	8
PŘÍLOHA Č. 4 – NOTY NA PÍSEŇ <i>NA SALAŠI</i> OD KAPELY DAREBAND.....	9
PŘÍLOHA Č. 5 - NOTY NA PÍSEŇ <i>KVÍTEČKA TRNKOVÁ</i> OD DECHOVÉ MUZIKY LIDEČANKA	10
SLOVNÍČEK POJMŮ	11

Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na Valašský folklor a jeho použití valašskými umělci a kapelami. Práce je rozdělena do tří částí – do 3 hlavních kapitol, první se zabývá folklorem, druhá valašskými umělci a kapelami a ve třetí části se nachází přepisy rozhovorů s valašskými umělci a kapelami.

V první kapitole se nejprve se práce zabývá problematikou a charakteristikou folkloru obecně, poté konkrétně folklorem na Valašsku a také z etnografického hlediska a z hlediska původu Valachů. Jakmile nás tato část seznámí se s folklorem a se samotným Valaškem, plynule naváže na tematiku tradice a zvyků, umění, kultury a hudby na Valašsku. V druhé kapitole se poté autorka soustředí na konkrétní valašské umělce a kapely, kteří jsou nebo byli nějakým způsobem valašským folklorem ovlivněni. V poslední kapitole se tedy nachází přepis rozhovorů, následuje diskuse, ve které srovnává tvorbu valašských umělců a kapel, rozebírá a ukazuje souvislosti, ale také určité rozdíly.

K výběru tohoto tématu motivoval autorku zájem o valašský folklor, valašské umělce a kapely a následné uplatnění získaných znalostí v budoucí praxi, jakožto učitelky na základní škole. Za pomoci rozhovorů se dá získat velké množství informací a poznatků o valašských umělcích a kapelách. Autorka si vybrala právě toto (možná pro některé) neslučitelné nebo kontrastní téma – folklor, lidovost (tedy pojem, u kterého víme, že nemá autora) a jeho použití v již autorských dílech valašským umělců a kapel nebo v interpretaci některých kapel (cimbálových muzik nebo dechové muziky), aby poukázala na to, že se i tyto dva kontrastní prvky dají propojit.

Cílem této práce je poskytnout ucelené údaje a informace o folkloru, konkrétně se věnovat hudebnímu folkloru na Valašsku a lidové písni, stručně popsat Valašsko jako etnografický celek a objasnit původ Valachů, dále popsat tradice, zvyky a hudbu Valašska. Dále také poskytnout ucelené informace o umělcích a kapelách, které valašský folklor používají ve své hudební produkci nebo jsou ním nějak ovlivněni, srovnat jejich tvorbu nebo interpretaci a poukázat na souvislosti a rozdíly mezi valašskými umělci a jejich hudební produkcí.

1 Valašský folklor

1.1 Problematika folkloru

V následujících oddílech si objasníme pojem folklor z několika různých pohledů a definic dle několik publikací, které se pojmem zabývají, poté si určíme znaky folkloru a jeho dělení a dále se také na folklor podíváme z hudebního hlediska – tedy z hlediska lidové písně. Dozvíme se, co je lidová píseň, jaké jsou její znaky, jak lidová píseň vznikla, jak se šířila a jaké dva hlavní typy písní máme. Následně porovnáme dva rozdílné pohledy – publikaci od Vrkočové (1994), která nám ukazuje, co píseň znamená, jaké jsou její znaky, jakým způsobem vznikla, jak se šířila, celkově nám uvádí lidovou píseň po teoretické stránce. Oproti tomu uvedeme publikaci od Burešové a Tiché (2000), která nám uvádí lidovou píseň trochu z jiného (modernějšího) pojetí a ukazuje, jaká může být lidová píseň v praxi a jak se dá dramatizovat.

1.1.1 Folklor – znaky, dělení a folklorismus

„Ještě dosud v nás znějí jen doznívající dávné lidové tradice. Pestrobarevné kroje a šátky doprovázené tancem a písněmi mají pohádkové kouzlo. Folklór tryská z pradávných zřidel rodné země a je stále mohutnou ozvěnou tradic zasahující až do současnosti. V přetechnizované a ryze účelově pojímané postmoderní době v nás stále rozechvívá tóny něhy, vlévá do našich srdcí radost spolu s tesknou nostalgií. Folklór je uchován v mýtech, pohádkách i písních. Odhaluje nám život a moudrost našich předků, zakořeňuje nás v krajíně důvěrné blízkosti, k níž nás pojí citové pouto už od dětství. Jednoduchost a průzračnost lidového umění je i bezpečnou odpovědí na zdánlivě složité otázky této doby. Když se vzdáme dědictví předků, ztratíme nejen tento nenahraditelný poklad, ale i sami sebe. Smysluplné společenství je přirozeným spojenectvím mrtvých, živých i dosud nenarozených. Jen když vezmeme vážně tuto po staletí vytvářenou tradici zjevenou v lidovém umění, dočkáme se i smysluplné budoucnosti. V opačném případě se naše národní existence octne na prahu zániku.”¹

Milan Macák, člen Obce českých spisovatelů

V Bobnicích, 13. srpna L. P. 2016

¹ PETRŮ, Josef. *Jarmila Šuláková, obyčejná valašská cérka*. Zlín: Graspo CZ, a.s., 2016

Folklor neboli lidová hudba jsou spontánní projevy lidové hudebnosti – písně, tance, obyčeje, při nichž hraje hudba významnou roli (vynášení smrti, jízda králů, aj.). Rozvíjí se a uchovává ústní tradici z generace na generaci a její tvůrci zůstávají anonymní. Folklor vzniká a dosud vzniká v nejrůznějších částech světa; na mnoha místech byl dokonce donedávna jediným hudebním projevem vůbec. Zatímco v některých světadílech dosud žije a vzniká, v některých zemích, hlavně evropských, ve 20. století téměř vymizel. Udržuje se však uměle prostřednictvím různých souborů a festivalů, lidové umělecké tvořivosti. U nás máme řadu amatérských národopisných souborů a jejich festivaly (např. ve Strážnici), ale i souborů profesionálních, soubory, které s folklórem pracují na vysoké umělecké úrovni (Chorea bohemica) a řadu zpěváků a skupin (J. Horák, J. Šuláková, aj.) Amatérské soubory lidové hudby působí dnes ve všech našich krajích, ale většinou již nejsou původní a s lidovou hudbou, jak žila v českých zemích po staletí, mají většinou už jen málo společného. Snaží se pouze o udržení tradice lidové hudby novými formami. ²

„Folklore, z angl., folk – lid; a lore – tradované vědění. Původně označení všech projevů ústní lidové tradice, zvláště však lidové písně a hudby. V anglosaské oblasti též pojmenování vědecké disciplíny, jež se zabývá folklorem (folkloristika).”³

Folklor se skládá z latinského slova folk (lid) a lore (věda, vědomosti). Takto byly označovány např. mravy, obyčeje, obřady, pověry, balady, tance, zpěvy a přísloví dávných dob. Šířil se především ústním podáním, proto nenajdeme o něm příliš písemné dokumentace. Je definován mnoha autory a každý z nich tento termín chápe jinak. Např. podle J. M. Sokolova je folklor definován jako ústní poetická tvorba, dle N. P. Andrejeva jako slovesná umělecká díla šířící se prostřednictvím orální tradice nebo podle R. A. Watermana se folklor definuje jako forma umění, která zahrnuje různé druhy podání, přísloví, vyprávění, zaklínadel, písní a různé jiné formule, jejichž výrazovým prostředkem je mluvené slovo. K základním znakům folkloru patří: synkretičnost (spojení písně s tancem, instrumentální hudbou), anonymita, vázanost na emotivní náboj, gesto, mimiku a dramatický projev interpreta. Je fixován pamětí a šířil se ústním podáním z generace na generaci. Folklor fungoval také jako znak (a to sociální

² VRKOČOVÁ, Ludmila. *Slovníček základních hudebních pojmů*. Praha: vydáno vlastním nákladem, 1994, s. 105

³ VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudební slovník pro každého. Díl první, věcná část*. Vizovice: nakladatelství LÍPA, 1995, s. 89

skupiny, věku, pohlaví, regionu) a v lidovém společenství plnil funkci komunikativní, magickou, zábavní, obřadní estetickou, kontaktní, ekonomickou, hudební apod. Jako nositele folkloru můžeme označit zpěváka, vypravěče, tanečníka – můžeme říct, že všechny, kteří folklor nejen reprodukují, ale podle svých schopností rozvíjejí, nebo naopak ochuzují. Věda, která se zabývá zkoumáním folkloru se nazývá folkloristika.⁴

Oproti folkloru stojí termín folklorismus. Mají sice mnoho společného, ale v některých věcech se zdatně liší. Folklorismus je definován dle H. Mosera, r. 1962 jako život lidové kultury v novém kulturním a společenském systému, avšak není jevem 20. století, jeho rané formy lze sledovat ještě hlouběji v minulosti. Folklor se v novější době váže hlavně na menší, věkové a sociální skupiny, zatímco folklorismus je více projevem masové kultury. Za folklorismy se označují i tradiční (lidové) pokrmy v restauracích, venkovské obyčeje slavené ve městech, snahy o obnovení kroje a lidového oděvu, tradiční vzory a ornamenty na textilích. Badatelé jej dělí na přímý (napodobuje nebo nahrazuje autentické folklorní jevy) a nepřímý (svázaný s moderními médii a jejich širokým dopadem jak v oblasti umění, tak i v každodenním životě). Svěbytnou podobu folklorismus získal v uplatnění folklorní hudby v tvorbě umělecké, zvláště výrazně v době vzniku národních skladatelských škol v 19. století, kde má význam nejen koloritu, ale i národního symbolu. V neofolklorismu hudby 20. století znamená uplatnění folklorní hudby jednu z cest překonání krize pozdně romantické hudby.

Na přelomu 20. a 21. století se folklor obvykle člení na:

A) slovesný: lidové písně (z hlediska slovesného), pohádky, legendy, povídky, vyprávění ze života, anekdoty, přísloví, pořekadla, pranostiky

B) hudební: lidové písně (z hlediska hudebního), nástroje lidové hudby a lidová hudba

C) taneční: všechny základní druhy lidového tance jako jsou skoky, kola, chorovody, točivé a vířivé figurální tance

D) dramatický: obřadní hry, obchůzky, sousedské lidové zpěvohry a loutkové divadlo⁵

⁴ BROUČEK, S. a JEŘÁBEK, R. *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta, 2007

⁵ BROUČEK, S. a JEŘÁBEK, R. *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta, 2007, s. 219

Publikace *Hudobný terminologický slovník* (LABORECKÝ, 2005) uvádí, že folklorismus obecně také znamená: „*Tendencia uplatňovať, spracívať, vyzdvihovať, zdorazňovať, zužitkovať hud. folklór a folklórne prvky. Často ide o imitovaný, upravovaný a vedome štylizovaný hud. folklór, o koncertne a scénicky predvádzanú hudobnú folklórnu produkciu.*”⁶

1.1.2 Hudební folklor – lidové písně (z hlediska hudebního)

„*Kolik je krásných lidových písní a jak málo si je lidé zpívají nebo hrají. Staří pamětníci těchto pokladů umírají a mládež se plahočí po nových a cizích žánrech, kterým ani nerozumí. Nová píseň zaniká, je plytká, má laciný text i melodii. Ve školách se zapomíná a mnozí rodiče učí doma při gramofonu nebo magnetofonu zpívat malé děti nevhodné taneční písně s milostnými texty. Děti za to nemohou a je to velká chyba, že nemají od dospělých ten pravý základ našeho národního hudebního umění, jak jsme ho měli my doma i ve škole. Myslím si, že lidová píseň nikdy nezahyne, protože je v ní pravda a nevyumělkovanost. Prosím vás na závěr, neučte děti zpívat moderní písně. Naučte je prostou lidovou píseň, ta jim dá do života mnohem víc.*”⁷

Lidová píseň je druhově široce rozkvetená oblast písňového folkloru. Jejími hlavními znaky jsou ústní šíření, kolektivnost tvůrčího procesu, do jisté míry i anonymita, úzká vazba na různé tradiční formy života a kultury venkovského lidu. Lidová píseň se skládá z textu a nápěvu.⁸

„*Pieseň je komplexné druhové hudobno-formové označenie zahrňujúce historicky, teritoriálne i štýlovo diferencované hud. prejavy, jeden z najbohatších a najvýznamnejších prejavov ľudského citového života a umeleckej hudebnej tvorivosti. Je to kratšia skladba pre sólový hlas, s výraznou melodickou myšlienkou vytvorenou na veršovo a strofický viazaný text, v ktorej je hlavným nositeľom hud. obsahu melodia vokálneho typu vyrastajúca z daností (možností) ľudského hlasu.*”⁹

Publikace od Vrkočové (1994) nám udává představu, co znamenala lidová píseň dříve a vysvětluje problematiku lidové písně, její šíření a znaky. Lidové písně vznikaly ve vztahu k prostředí, geografickým a sociálním podmínkám a v závislosti na nadání a vlastnostech svých

⁶ LABORECKÝ, Jozef. *Hudobný terminologický slovník*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2005, s. 70

⁷ PETRŮ, Josef. *Jarmila Šuláková, obyčejná valašská cérka*. Zlín: Graspo CZ, a.s., 2016

⁸ VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudební slovník pro každého. Díl první, věcná část*. Vizovice: nakladatelství LÍPA, 1995, s. 162

⁹ LABORECKÝ, Jozef. *Hudobný terminologický slovník*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2005, s. 175

tvůrců a interpretů. Jeden z hlavních znaků lidové písně je, že se šířila ústním tradováním, což znamená ústním podáním z generace na generaci a tvůrci byli tedy většinou neznámí. Písně pak šířily skupiny, jež pak písně přebíraly, osvojovaly a obměňovaly širším společenstvím. Dalším znakem byla variabilita, jenž se váže k proměně textů a nápěvků. Existuje velké množství variant písní, tvar lidové písně se obměňuje v každém dalším znění, s každým novým interpretem a novou situací. Písně se nechápu izolovaně, ale vždy ve vztahu k jednotlivým variantám. Je to výsledek dialektického vztahu mezi individuálním a kolektivním tvůrčím procesem a současně dialektickým protikladem snahy o zachování identity písní. Z toho tedy plynou další znaky kolektivnosti, syntetičnosti, normativnosti, typizace, časová stabilita, funkční vazba na rodinné a výroční svátky, obyčeje, na pracovní proces a další situace v systému života lidového společenství. Záleželo, kde byly písně zpívány, avšak bez ohledu na místo byly v durových, i v molových tóninách, vyskytují se také různé církevní a smíšené tóniny, nejobvyklejší z nich byla lidická.¹⁰

Oproti tomu Burešová a Tichá (2000) nám udává trochu modernější pojetí lidových písní a zároveň ukazuje, co znamená v praxi: „*Lidové písničky nám vyprávějí množství příběhů. Někdy podrobně, jindy zase v náznaku, který otevírá prostor fantazii. Hledat k nim cesty a společně odhalovat jejich tajemství je jedna z nejkrásnějších činností ve výchovné práci. Lidové písničky jsou ideální pro dramatizaci. Je v nich zkušenost, porozumění a moudrost, která i drastičtější obrazy podává poeticky, a ne bez soucitu. Je v nich škála snad všech lidských činů, od něžných a hravých až po kruté a zoufalé.*”¹¹

1.1.3 Lidová píseň – typy písní a rozdíly mezi nimi

Ze základní školy můžeme vědět, že se písňová forma dá rozdělit na malou písňovou formu (jednodílná, dvojdílná, třídílná) a velkou písňovou formu. Dále také obecně lidovou píseň můžeme rozdělit podle typu území na českou lidovou píseň a moravskou lidovou píseň. Jelikož se tedy autorka zabývá folklorem a lidovou písní na Valašku, v této podkapitole se snaží hlavně zaměřit na moravskou lidovou píseň.

Publikace *Úvod do studia lidové písně* od Evžena Valového uvádí, že rozdíl mezi moravskou lidovou a českou lidovou písní je hlavně ten, že u české lidové písně je spíše zaměření na instrumentální složku písně, u té moravské spíše na vokální složku, tedy na textovost,

¹⁰ VRKOČOVÁ, Ludmila. *Slovníček základních hudebních pojmů*. Praha: vydáno vlastním nákladem, 1994

¹¹ BUREŠOVÁ, Věra - TICHÁ, Alena. *Písničky a jejich dramatizace*. Praha, 2000, s. 10

rytmicky melodie respektuje slovo, oproti tomu u českého typu je převaha třídobého taktu. Harmonický smysl písňových melodií odpovídá často charakteristickému myšlení a citění lidové moravské hudby, zejména hudby cimbálové. Typickou lidovou modulací charakteristickou pro lidovou píseň je tzv. „moravská modulace“ (modulace do tóniny sníženého sedmého stupně). Je zde také časté použití materiálu mollové tóniny, řada písní je v tónině mixolydické a aiolské, na východě se častěji objevuje stupnice cikánská a nepravidelné tónové řady odvozené z lidových nástrojů (píšťaly), zatímco české lidové písně mají většinu nápěvků durových. Tento typ písně se uvádí jako tóninově bohatší, avšak nelze tvrdit, že je česká lidová píseň hudebně či jinak na nižší úrovni.¹²

S tímto tvrzením se ztotožňuje také publikace od Lubomíra Tyllnera a Zdeňka Vejvody *Česká lidová píseň*, která potvrzuje, že melodicko-rytmický průběh skladeb moravských krajů vychází z mluveného slova, které jej řídí. Dále uvádí další rozdíly, které je nutné oproti české lidové písni podotknout – v moravské písňové písni se často vyskytuje taktová asymetrie, tzn. prolínající se metra, formové části nejsou přesně ucelené s nevýrazným kontrastem, s kadencemi se taktéž hojně nesetkáme a dílčí myšlenky se většinou neopakují. Co však mají společné, je dvoutaktí a trojtaktí. Kromě durové tóniny najdeme i měkké, církevní, cikánské, aj.¹³

1.2 Folklor na Valašsku

V této kapitole a následujících podkapitolách se budeme zabývat folklorem, konkrétně na Valašsku a stručně popíšeme Valašsko jako etnografický celek. Zde opět srovnáme názory pár publikací popisující Valašsko – publikaci *Obyčeje a lidové tradice na Valašsku* (KRBA, 2008), dále trochu starší publikaci *Etnografický region Moravské Valašsko, jeho vznik a vývoj* (ŠTIKA, 1973) a poté *Kulturní toulky Valašskem* (MIKULCOVÁ, GRACLÍK, 2001). Každá tato kniha popisuje Valašsko jako celek trochu odlišně, ale mnoho věcí najdeme společných. Zajímavé je, že v jedné publikaci jsme našli dva rozdílné názory, co se týká vymezení Valašska jako celku (viz MIKULCOVÁ, GRACLÍK, 2001). Poté v kapitole *Původ Valachů* dle

¹² VALOVÝ, Evžen. *Úvod do studia lidové písně*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, Fakulta pedagogická, 1969, s. 39-40

¹³ TYLLNER, Lubomír – VEJVODA, Zdeněk. *Česká lidová píseň; historie, analýza, typologie*. Praha: Barenreiter, 2019, s. 131

publikace *Valaši a Valašsko* (ŠTIKA, 2007) objasníme význam slova Valach a pokusíme se stručně nastínit jejich původ.

„Lidová kultura je nevyčerpateľnou pokladnicí inspirace; uchováva to nejlepší, co naši předkové vytvořili. Nemůžeme s ní spojovat jen pohled na zajímavé, krásně zdobené hmotné předměty – kroje, nábytek, plastiky, ale také stále platné normy morální a etické. Každý národ, ale region má své zvyky, obyčeje a pověry, které pocházejí většinou z pradávnych věků a mnohé z nich se udržely doposud. Valašsko a valašská lidová kultura – kraj mnoha kontrastů a neustálých změn, neobvyklého soužití přírody a člověka. Lidský život tu nabýval stále nových podob, stejně jako zdejší příroda. Ke krajině ano, k lidem bohužel již tolik ne. Člověk ve valašských kopcích podstoupil mnoha strádání, aby obhájil svůj život a důstojnost. Byly doby, kdy se tu s lidmi zacházelo macešsky, přesto vytrvali a zanechali po sobě svědectví v lidové kultuře.“¹⁴

1.2.1 Valašsko jako etnografický celek

Publikace *Kulturní toulky Valašskem* (MIKULCOVÁ, GRACLÍK, 2001) udává dva možné (trochu rozdílné) pohledy, které se týkají vymezení území Valašska. První zní: *„Věru nesehnout ten kus hornaté země na východě Moravy, rozvlněný lesnatými hřebeny, které se řadí jeden za druhým a mezi nimi se stříbří stužky řek a bělají města a dědiny. Odkud kam se vlastně rozkládá Valašsko? Nikdy nebylo úředně vymezeno, nikdy nepředstavovalo správní celek a jeho územní rozsah se měnil.“* (MIKULCOVÁ, GRACLÍK, 2001, s. 368) A druhý: *„Království Valachů najdete na východní Moravě. Stačí se vyškrábat na památnou horu Radhošť a uvidíte ho celé. Na východě hraničí se Slovenskem, na severu s Laškem, na západě s Hanou a na jihu jsou sousedy Valachů Moravští Slováci a Luhačovické Zálesí.“¹⁵*

Nejen každý národ, ale každá národopisná oblast má své dějiny, svůj vznik a vývoj. To platí i o Valašsku, kde sám pojem – Valašsko – je dnes širší veřejnosti zcela běžný. Národopisně jím pak rozumíme tu oblast na východní Moravě, která se od ostatního území liší charakterem lidové kultury, dialektem, případně i geografickými poměry. Celé území Moravského Valašska spadá do karpatského horského systému a v něm představuje jeho nejzápadnější část. Můžeme zde také zařadit údolí řeky Bečvy po Rožnov p. R., Ústí u Vsetína, údolí Dřevnice u Vizovic, údolí Vláry u Bylnice, spadají sem horská údolí i paseky Vizovických a Hostýnských vrchů.

¹⁴ KRBA, Jan. *Obyčeje a lidové tradice na Valašsku*. Valašské Meziříčí, 2008, s. 2

¹⁵ MIKULCOVÁ, Marie – GRACLÍK, Miroslav. *Kulturní toulky Valašskem*. Frýdek-Místek, Alpress, 2001, s.

Svým hornatým terénem se Valašsko do značné míry odlišovalo od sousedních moravských regionů – Moravského Slovácka a Hané. Naproti tomu území na sever a východ, totiž slezskou část Beskyd a slovenskou část Javorníků a Bílých Karpat, spojují s Valašskem velmi podobné geografické podmínky. K prvnímu osídlování Moravského Valašska došlo ve 13. a 14. století. První kolonisté osadili nejúrodnější půdu – údolí řek a potoků s nadmořskou výškou do 370 m, na jižním Valašsku i výše položená území. Osídlování Valašska, ať už šlo o rozšiřování osad, nebo o zakládání nových obcí, pokračovalo i v 16. a 17. a dokonce v 18. století. Na rozdíl od předchozího období se kolonizační ruch přenesl do hornatého území – na svahy Radhošťských Beskyd, Javorníků, Vsetínských vrchů a Hostýnských vrchů. V horských údolích byly zakládány nové osady. Dá se říct, že Valaši tvořili zvláštní složku obyvatel východní Moravy, odlišující se od ostatního lidu způsobem hospodaření, méně závislým postavením vůči vrchnosti.¹⁶

Avšak publikace Jana Krby – *Obyčeje a lidové tradice na Valašsku* uvádí trochu jiný popis území Valašska: „*Území Valašska je velmi rozmanité co do členitosti terénu. Podle něj se utvářel odlišný způsob zemědělského hospodaření, dělení Valašska a „horskou a rovinnou“ část v povědomí místního obyvatelstva existuje dodnes. Nižší položené obce a městečka měly příznivější podmínky pro zemědělství a svůj rozvoj. Proti tomu obce výše položené, které byly i později osídleny a paseky při nich vznikající měly horší podmínky, za vývojem zaostávaly, a proto se v nich také déle udržely tradiční formy hospodaření. Charakteristickým rysem pasekářského osídlování byl poměrně velká výměra půdy, která připadala jednotlivým usedlostem. Do vcelku klidného vývoje zasáhly události třicetileté války. Zdejší obyvatelstvo podporovalo protihabsburské povstání, do širšího povědomí dostala tento region vojenská hlášení o nepokojích na panstvích či zprávy o exekucích provedených v letech 1627 a zvláště 1644. Následovala rekatolizace obyvatel, poměrně neúspěšná vzhledem k rozptýlenému osídlení a nedostatku far. Vyhlášení falešného tolerančního patentu a následné vyšetřování těch, kteří se ke své víře přihlásili, dává dostatečné důkazy o tom, v jakém stavu se Valašsko nacházelo. Toleranční patent z roku 1781 umožnil svobodu vyznání. Příklad kazatelů pro nově vznikající církve, převážně z Uher, jistě ovlivnil prostředí, ve kterém působili. Se svobodou vyznání vzrostla i migrace hospodářská, a to jak německého obyvatelstva, tak i lidí židovského*

¹⁶ ŠTIKA, Jaroslav. *Etnografický region Moravské Valašsko, jeho vznik a vývoj*. Ostrava: nakladatelství Profil, 1973

*vyznání. Tato směsice vlivů spolu se začínajícím hospodářským podnikáním byla určujícím faktorem vývoje valašské lidové kultury, nikoliv rumunský původ Valachů, který je velmi pochybný a byl již ve 30. letech 20. století vyvrácen.*¹⁷

1.2.2 Původ Valachů

V minulosti a stále i v současnosti se řeší otázka Moravského Valašska, co se týká původu Valachů, je stále plná dohadů a sporů. Pro význam slova „Valach” existuje mnoho definicí, každý to může pochopit a vysvětlit po svém. Někdo ho odvozoval od latinského slova valis, což znamená údolí¹⁸, někdo ho vyvozoval od řeky Váh, někdo tvrdí, že se Valaši odtrhli od Rumunů. Toto vše jsou však pouze domněnky, donedávna se řešila problematika nedostatku pramenů a často i jejich nejednoznačnost. Problém je pak také v tom, že zkoumané území (Karpaty) patří do zájmové sféry nejméně pěti národností a poté v tom, že komplexní řešení celé valašské otázky vyžaduje úzkou spolupráci několika vědních oborů. Kultura moravských Valachů se svými charakteristickými zvláštnostmi (salašnické hospodářství, dialekt, zejména sám název Valach označují ještě po první polovině 19. století zároveň i rumunskou národnost) podnítila zájem o původ tohoto lidu už v první polovině 19. století, ojediněle i dřív. Nová vlna zájmu o valašskou problematiku nastala po druhé světové válce.¹⁹

Oproti tomuto tvrzení od Štíky se staví tvrzení od Míkulcové a Graclíka, které říká, že Valachům se začalo říkat při pasení panského dobytka od poloviny 16. století: „*Čeled' zaměstnaná při pasení panského dobytka i dobytka poddaných byla nazývána – valaši.*”²⁰

Avšak dále pokračuje Štika²¹ ohledně valašské kolonizace a původu: prvním slovanským územím, kam se rozšířila valašská kolonizace a s ní i valašská kultura, byla Bukovina a dnešní zakarpatská oblast Ukrajinské SSR. Odtud postoupil valašský lid i na severní svahy Východních Karpat. V první polovině 15. století se proud valašské kolonizace prodral jižní a severní svahy Tater – na Spiš, Liptov, Podhalí a na celé horské území středního Slovenska,

¹⁷ KRBA, Jan. *Obyčeje a lidové tradice na Valašsku*. Valašské Meziříčí, 2008, s. 2-3

¹⁸ ŠTIKA, Jaroslav. *Valaši a Valašsko*. Rožnov pod Radhoštěm, 2007

¹⁹ ŠTIKA, Jaroslav. *Etnografický region Moravské Valašsko, jeho vznik a vývoj*. Ostrava: nakladatelství Profil, 1973

²⁰ MIKULCOVÁ, Marie – GRACLÍK, Miroslav. *Kulturní toulky Valašskem*. Frýdek-Místek, Alpress, 2001, s. 337

²¹ ŠTIKA, Jaroslav. *Etnografický region Moravské Valašsko, jeho vznik a vývoj*. Ostrava: nakladatelství Profil, 1973

poté přes Oravu, sousední Živěcko, západní Slovensko a přes Těšínsko se valašská kolonizace v 16. století dostala až na Moravské Valašsko. O příčinách postupu valašských kolonistů badatelé mluví různě. Někteří připisovali hlavní iniciativu feudálům, podle některých to bylo pustošení Tatarů, někteří zdůrazňovali přelidněnost. Postupem času se měnil i význam slova „Valach“, význam se měnil zároveň s pohnutými osudy valašských kolonistů, s náboženskými, národnostními, politickými i sociálními poměry v zemi. V Karpatech, v jejich ukrajinské části tento termín označoval horského pastevece rumunské národnosti. Na polském a slovenském území pak byli Valaši přijímáni jako vrstva zvláštní, lišící se od domácích obyvatel speciálním zaměstnáním, způsobem života, sociálním postavením, daným především valašským právem a velmi často i odlišnou národností a jazykem. První zmínky o původu Valachů na Moravě přináší vlastivědná a zeměpisná literatura z druhé poloviny 18. století a z první poloviny 19. století. Jejich autoři povětšinou znali Valašsko a Valachy z vlastní zkušenosti. První osadníci (byli to prý především Slováci) osadili ve 13. století na popud olomouckých biskupů níže položené území vhodné pro polní hospodářství. Až později pronikali do hor, na kterých zakládali javořiny a na nich salaše.²²

Také otázku původu Valachů řeší publikace od Oldřicha Šulera – *Je to chůze po Kotárech*. Uvádí, že o původu Valachů se vede spor a pokládá otázku, zda jsou dnešní moravští Valaši Slované, nebo potomci pastevců z rumunské Valachie a nakonec vyvrací tvrzení, že původ Valachů je z Rumunska. František Palacký je považoval za poslovanštělé potomky keltských Bojů, jiní tvrdí, že jde o ryze slovanský kmen, který převzal od Rumunů pouze salašnictví a jeho názvosloví, jako bača, brynza, grůň, košár, urda a další. Bádáním se vyjevuje stále průkazněji, že hledat původ moravských Valachů a jejich příchodu do našich krajín z Rumunska je pochybené. Vždyť doliny byly osídleny již ve 13. a 14. století lovci a zemědělci slovanského původu a vykopávky dosvědčují, že v oblasti Kloboucka a Vizovicka žili slovanští usedlíci. Teprve v 16. a 17. století přichází do těchto končin nový živel, kočovní pastýři stád koz a ovcí, valaši. Zde se historici rozcházejí: jedni sledují postup těchto nomádských kmenů z Balkánu obloukem přes Karpat přes rumunskou Valachii až na východní Moravu a druzí se domnívají, že z Rumunska se rozšířilo po karpatských pásmech jen pastevecké zaměstnání. Od těchto dob přistupuje na Valašsku k údolnímu rolničení také horské salašnictví, a že vrchnost pastevectví podporuje privilegii, kterým se říkalo salašské či valašské právo. Valaši byli i přesto svobodníky, lišili se od rolníků z údolí nejen společenským postavením, ale také způsobem

²² ŠTIKA, Jaroslav. *Etnografický region Moravské Valašsko, jeho vznik a vývoj*. Ostrava: nakladatelství Profil, 1973

života. Drželi pohromadě a vyznačovali se velikou životní silou, chutí a odolností. Jejich vrozenou touhou byla volnost a svoboda, měli své zvyky, písně, obyčeje, kroje, své stavby, svůj způsob chovu dobytka a zpracování mléka.²³

1.3 Tradice, zvyky, hudba Valašska

V této podkapitole a následujících oddílech se dozvíme obecně o lidové hudbě a tanci na Valašsku, poté něco o umění a kultuře - např. známé osobnosti spjaté s Valašskem, dále také o obyčejích a lidových tradicích, a nakonec si popíšeme valašský lidový kroj.

„Vedle Hané a Moravského Slovácka je Valašsko další moravskou oblastí s osobitými tradicemi, osobitou kulturou a lidovým uměním. Krása a půvab krajiny, lesů a hor, život lidu s tradicemi vzpurných a odbojných Valachů, s jeho zbojnickou i odbojovou minulostí i hektickou současností, to vše nachází zobrazení v uměleckých dílech starších, novějších i současných, profesionálních i lidových umělců.“²⁴

1.3.1 Lidová hudba a tanec na Valašsku

Tanec a hudba mají na Valašsku od pradávna své místo a s tím se pojí i samy tradice a zvyky. Tance a hudba – písně měly mnoho společné, protože se vzájemně doplňovaly při různých akcích na vesnici.

Obecně lidová hudba dle publikace Hudební slovník pro každého (VYSLOUŽIL, 1995) označuje:

- 1) Lidovou kapelu sestavenou z hudebních nástrojů, jež lze považovat za lidový produkt (dudy, fujara, malý přenosný cimbál aj.)
- 2) Instrumentální produkci folklorní kapely
- 3) Kapelu amatérských hudebníků sestavených z dechových nástrojů a skladby amatérů pro tento instrumentální soubor, jež bývají nestejně úrovně.²⁵

²³ ŠULER, Oldřich. *Je to chůze po kotárech*. Praha: Vyšehrad, 1989

²⁴ MIKULCOVÁ, Marie – GRACLÍK, Miroslav. *Kulturní toulky Valašskem*. Frýdek-Místek, Alpress, 2001, s. 338

²⁵ VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudební slovník pro každého. Díl první, věcná část*. Vizovice: nakladatelství LÍPA, 1995, s. 161-162

Na Valašsku na píseň kromě jiných vlivů působilo i tradiční salašnictví, proto se ve valašských písničkách často zpívá o salaších, ovečkách a bačích, známé byly také halekačky. Nápěvy byly mnohdy formovány zvukem, pastýřských trub a fujar. Původně charakterizovaný nástroj dudy (tak zvané gajdy) byly později nahrazeny cimbálem. Z valašských muzik je nejvíce proslula Pelarova ze Vsacka, která účinkovala i na Národopisné výstavě roku 1895. Mnohé písně zachytil od jejích muzikantů L. Janáček. V řadě valašských nápěvů se vyskytuje typická, tzv. valašská kvarta, kterou obdivoval V. Novák. Kromě nápěvů durových a mollových tu najdeme tóniny církevní nebo smíšené. Typická je tzv. moravská modulace, kdy nápěv přechází do vedlejší tóniny, o celý tón níž.²⁶

1.3.2 Umění a kultura

Umění a kultura jsou jedním z těch nejpevnějších pilířů Valašského království, ale také tím nejméně doceněným. Jen málokdo tuší, kolik světově významných osobností spojilo svůj život s Valašským královstvím. Narodil se tady František Palacký, zakladatel psychoanalýzy Sigmund Freud, hudební skladatel Leoš Janáček, sochař Albín Polášek, nejslavnější švec Tomáš Baťa, cestovatel Jiří Hanzelka. Narodili se zde i současní herci a zpěváci – Bolek Polívka, Vlasta Redl, Eliška Balzerová, Josef Abrahám, Radek Brzobohatý a další. Valašské království také navštěvoval Tomáš Garrigue Masaryk. Když přijedete na Valašsko, lidé vás pohostí domácí pálenou valašskou slivovicí a frgálem. Probíhá tu také mnoho kulturních akcí, festivalů, koncertů, slavností a jarmarků. Součástí akcí jsou vystoupení amatérských divadel a hudebníků, lidových tanečních souborů nebo také prezentace místních uměleckých řemesel apod.²⁷

Na Valašsku, konkrétně ve Vsetíně působí mnoho folklorních souborů. Např. taneční soubory Jasénka a Vsacan a mnoho cimbálových muzik. Zakladatelem souboru Jasénka byl muzikant a sběratel lidových písní Zdeněk Kašpar v srpnu 1944. Název vznikl z toho, že se mladí muzikanti scházeli v Jasenné u Vsetína, chodili po chalupách zejména na samotách a zpívali lidové písničky. Soubor Vsacan reprezentuje lidové umění na Valašsku už od roku 1943, původně to byla cimbálová muzika Vsacan, kterou založil Josef Michálek, později se k muzice připojila i taneční složka. Další známí valašští muzikanti, nositelé valašského

²⁶ VRKOČOVÁ, Ludmila. *Slovníček základních hudebních pojmů*. Praha: vydáno vlastním nákladem, 1994, s. 107

²⁷ MIKULCOVÁ, Marie – GRACLÍK, Miroslav. *Kulturní toulky Valašskem*. Frýdek-Místek, Alpress, 2001

folkloru a zakladatelé některých cimbálových muzik byli také např. Jan Pelár, Antonín Matalík nebo Jan Rokyta. Také se na Vsetíně už několikátým rokem pořádá folklorní festival „Krpec“.²⁸

1.3.3 Lidové obyčeje a tradice

Patří sem zde také zvyky a tradice, které byly v průběhu církevního a hospodářského života nerozlučně spjaty s životem našich předků a které se mohou stát i nám později narozeným určitou inspirací. Mezi lidové tradice a obyčeje patří také různé kalendářní svátky, kterými si připomínáme určité události. V zimním čase je to např. svátek sv. Barbory, Mikuláše nebo Lucie; Vánoce – Štědrý den, Boží hod vánoční, sv. Štěpán, sv. Silvestr; poté svátek Tří králů nebo Masopust. O jarním čase je to pak postní doba, Velikonoce – Zelený čtvrtek, Velký pátek, Bílá sobota, Velikonoční pondělí. Na přelomu jara a léta máme svatodušní svátky, později svátek sv. Jana Křtitele, sv. Petra a Pavla, svátek sv. Cyrila a Metoděje, svátek sv. Maří Magdalény, svátek sv. Anny nebo také Dožinky. V podzimním čase pak svátek sv. Václava, Dušičky, svátek sv. Martina a Kateřiny. Také se pro celý rok používá mnoho pranostik, kdy se vždy určitá pranostika vztahuje k určitému měsíci, např. pro měsíc únor - „Únor bílý, pole sílí.“ Dále jsou také samotné pranostiky a rčení na samostatné svátky nebo také na počasí.²⁹

Také se s Valašskem pojí mnoho různých příběhů, pověstí, povídek, zvěstí a báchorek, které byly tradovány ústně a které jsou také neodmyslitelnou součástí ústní lidové slovesnosti. Zmiňovaných příběhů a pověstí je mnoho a v různých částech Valašska se tradují obsahově trochu jiným způsobem. Např. v obci Hošťálková, která leží 9 km západně od města Vsetína, existuje mnoho pověstí, nejen o obci, ale také o některých částech v ní, např. Pověst o valašském pokladu, Horňanka nebo také Pověst o skalách pod Tisovým.³⁰

K valašskému folkloru – tedy k jeho hudbě, tanci a tradici patřil také lidový kroj.

„S názvem „lidový kroj“ se nám dnes vybaví roztančené soubory lidových písní a tanců, národopisné slavnosti a festivaly, slavnostní příležitosti, kde má kroj funkci reprezentanta určitého místa nebo regionu. Kroj, v němž dnes soubory vystupují, je vlastně jedna do současnosti přenesená fáze historického vývoje lidového odívání. Teprve v dnešní reprezentativní funkci označujeme tento oděv jako „lidový kroj“, pro jeho nositele v minulosti to byly „šaty“, „obšata“, „zaodívka“, jak se na Valašsku nazýval. Tradiční lidový oděv

²⁸ SEVERIN, Jiří. *Hráli jsme jak andělé – Proměny lidové hudby v našem kraji*. Zlín, 2007

²⁹ KRBA, Jan. *Obyčeje a lidové tradice na Valašsku*. Valašské Meziříčí, 2008

³⁰ BALETKA, Ladislav a kol. *Hošťálková 500 let*. Hošťálková: Obecní úřad v Hošťálkové, 2005, s. 161-167

na Vsetínsku byl jako všude jinde odrazem podmínek geografických a klimatických (ochrana proti drsnému počasí v horách), hospodářských (místní výroba textilních vláken a kůže a jejich zpracování) i sociálních (sociální postavení nositele a jeho zařazení v pracovním procesu). Současné kroje valašských souborů přejímají většinou historickou fázi lidového oděvu ze začátku 2. poloviny 19. stol., kdy vrcholí a brzy nato končí uplatnění materiálů z domácích textilních vláken – lněného a konopného plátna, hrubé vlněné huně přírodních barev a jemnějšího barveného sukna. Tento typ oděvu totiž nejlépe charakterizuje náš region a nejlépe odpovídá výše uvedeným podmínkám.³¹

Slovo kroj pochází ze slova „krájet“, původně se totiž vlněné látky na součásti oděvu tvarovaly krájením, a proto také mělo původně slovo „kroj“ význam oděvu. Časem se stal kroj pojmenováním tradičního lidového oděvu, který má výrazné znaky, typické pro určitá národní společenství nebo také skupiny lidí.³²

Lidový kroj na Valašsku (viz příloha č. 2) byl rozmanitý, má svůj historický vývoj a používal se k různým příležitostem (k práci, zábavě i k slavnostním chvílím a obřadům). U kroje zaleželo na materiálu, barvách a střihu oděvu, výroba se opírala o domácí zdroje surovin – len, případně konopné vlákno, vlnu, také pak další suroviny, např. kůže, ovčí kožešina, hedvábí, stuhy a ozdoby (výšivky, modrotisk). Byl rozmanitý, protože se postupem času kroje a jeho části různě měnily, obnovovaly, doplňovaly a prošly mnoho změnami. I když má valašský kroj stejný základ, v různých částech Valašska byl a stále může být poměrně jiný. Kroj se dělil na ženský, mužský, dětský, dále mohl být také např. obřadní, který se používal k různým lidovým obřadům a rodinným slavnostem.³³

Mezi základní části ženského kroje patří: rukávce, kodrulka, rubáč, spodnica, kasanka, zadní sukňe, fěrtoch, někdy také jupka, čepec, vlnák nebo šátek, v zimě pak kožich a šuba. Mezi základní části mužského kroje patří: košile - „košula“, kalhoty - „nohavice“, brunclík neboli vesta, župica, kožuch, lajbík, opasek a jako pokrývku hlavy nosili oblíbený klobouk nebo beranici. Společným obutím byly krpce nebo dřeváky. Dětský kraj se měnil dle věku. Když byly děti malé, nosily plátěné šatečky zvané „kanduš“ nebo „šlépek“. Postupem času nosili chlapi plátěné košile, kalhoty, punčochy, kožené botky „jančary“, kabát, na hlavě klobouk

³¹ URBACHOVÁ, Eva. *Lidový kroj na Vsetínsku*. Muzeum regionu Valašsko ve Vsetíně, 2004, s. 5

³² MOTLOVÁ, Milada. *Průvodce lidovou kulturou*. Praha, 2016, s. 94

³³ KOVÁŘŮ, Věra. *Lidový kroj na Valašsku*. Kulturní středisko Ostrava, 1982

nebo čepici, v zimě beranici. Děvčata měla šaty vcelku, zvané „šlíp“, málokterá na nich zástěru, punčochy, boty, „jančary“, kabát, v zimě vlňák, šátek na hlavě a na rukou zápěstky. Valašské lidové kroje jsou k vidění v Muzeu Vsetín nebo ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm.³⁴

³⁴ BRANDSTETTRVÁ, Marie. *Odivání Rožnovanů. Čtení o rožnovském kroji*. Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2007

2 Valašští umělci a valašské kapely

2.1 Valašští umělci a valašské kapely

V další části své bakalářské práce se autorka soustředí na konkrétní valašské umělce a kapely, kteří jsou nebo byli nějakým způsobem valašským folklorem ovlivněni. Vybrala tedy pár umělců a kapel z Valašska, kteří ji osobně zaujali a u kterých si byla jistá, že budou pro její práci přínosní a zajímaví. Snaží se u nich objevit spojitost s folklorem a vliv folkloru, použitého v jejich tvorbě nebo hudební interpretaci. Nejdříve se pokusí je představit, stručně popsat jejich život a hudební působení. Následně srovná tvorbu valašských umělců a kapel, dělá s nimi rozhovory, poté rozebírá a ukazuje souvislosti, ale také určité rozdíly.

2.1.1 Jarmila Šuláková

Šuláková, Jarmila (provd. Schmidtová) byla zpěvačka, vynikající interpretka lidových písní z Valašska a jedna z nejznámějších osobností folklorního hnutí v období po 2. světové válce. Svým silným, jasným altem s charakteristickým zabarvením se stala populární nejen na Valašsku, ale na území celého státu. Díky jejímu podání pronikly mnohé valašské lidové písně do obecného povědomí i aktivního písňového repertoáru několika generací.³⁵

Šuláková Jarmila (1929) byla lidová zpěvačka, členka souborů lidové hudby, stálá spolupracovnice Brněnského rozhlasového orchestru lidových nástrojů. Citlivá interpretistka valašských, slezských, slováckých a slovenských lidových písní. Úspěšně propaguje naši lidovou hudbu i v zahraničí jak na koncertech, tak nahrávkami na gramofonových deskách.³⁶

Jarmila Šuláková pocházela z hudební rodiny, vyučila se švadlenou, ale hudbě se věnovala celé své mládí. Pracovala ve Vsetíně v Supraphonu, a přitom příležitostně zpívala a vystupovala. Spolupracovala s mnoha cimbálovými muzikami a kapelami, např. Michálkova cimbálovka Kyčera, poté ji uslyšel ostravský redaktor Ivo Stolařík, také zpívala v ostravském rozhlase. Později vystupovala s BROLNem (brněnský rozhlasový orchestr hudebních nástrojů), pak také s Technikem a ke konci svého života s hudební skupinou Fleret. Díky hudbě mnoho cestovala (navštívila např. země bývalého SSSR, USA, Anglie, Belgie, Francie, Holandsko apod. A také

³⁵ PAVLICOVÁ, Martina – UHLÍKOVÁ, Lucie. *Slovník folklorního hnutí na Moravě a ve Slezsku*. Strážnice, 1997, s. 120

³⁶ VRKOČOVÁ, Ludmila. *Slovníček hudebních osobností*. Praha: vydáno vlastním nákladem, 1999

ji díky hudbě pojilo přátelství s významnými osobnostmi, např. Jan Rokyta, Josef Laža, Karel Hofman, Karel Gott a další. Jako zpěvačka byla velice žádaná, dostala různá ocenění, avšak největší cenou bylo, že byla prohlášena za národní umělkyni. I když za svůj život zažila různé režimy, nikdy nepatřila do žádné politické strany, ani se o politiku nijak nezajímala. Za svůj život vydala několik desek a jako nejznámější písně od ní můžeme jmenovat: *Ovečky zaběhnuté*, *A vy páni muzikanti* (viz příloha č. 3), *Okolo síče* aj.³⁷

Ve společnosti byla velice oblíbená, všichni ji měli rádi, až na pár lidí, kteří jí chvílemi záviděli. Avšak i tak jako člověk zůstala až do konce svého života milá, vlídná, usměvavá, pozitivní, i když si o sobě mohla myslet něco víc, stále se chovala ke svým fanouškům a ke všem ostatním vždy s pokorou a respektem. Mnoho jejích přátel o ní napsalo samo:

Její hudební kolega a člen folk-rockové kapely Fleret Zdeněk Hrachovský o ní řekl toto: „*Kromě toho, že to je moje kolegyně na podiu, je to taky skvělá partačka, velká profesionálka a už přes šedesát let naše nejlepší zpěvačka. Její zpěv se stal neodmyslitelnou součástí naší národní kultury. Jarmilka je pro nás příkladem vztahu a úcty k lidové písničce neodmyslitelnou součástí naší národní kultury. Jarmilka je pro nás příkladem vztahu a úcty k lidové písničce potažmo k tradici vůbec. Jsme rádi, že máme mezi sebou takovou učitelku a kamarádku a doufám, že něco z jejího „učení“ správného a poctivého přístupu ke kumštu zůstane v každém z nás.*”³⁸

Další její přítel František Kladníček jí gratuloval k jejím osmdesátým narozeninám: „*Zní to téměř neskutečně, paní Jarmila Šuláková, valašská královna a klenot české lidové písně, slaví osmdesátiny. V roce 1995 byla oslovena a „zasnoubila se” s vizovickou kapelou Fleret a zůstává ji věrná doposud! Vážení hudební kritici a znalci se tentokrát chytali za hlavu, rock a folklor dohromady? Šuláková s téma “divochama” z Vizovic? No ale podívejme se, plné sály, haly, úspěchy na festivalech, ale především spousta nadšených posluchačů všech věkových kategorií. Jarmila Šuláková nám bude čím dál vzácnější. Jarmila prohlašuje, že mezi téma ogařiskama fleretáckýma mládne. Popřejme jí proto, ať se jí tato (možná trochu pošetilá) krásná myšlenka co nejdéle drží. A připijme si na ni domácí slivovičkou, šak ale také, co bysme kdesi chodili, šak máme nalété.*”³⁹

³⁷ PETRŮ, Josef. *Jarmila Šuláková, obyčejná valašská cérka*. Zlín: Graspo CZ, a.s., 2016

³⁸ PETRŮ, Josef. *Jarmila Šuláková, obyčejná valašská cérka*. Zlín: Graspo CZ, a.s., 2016, s. 158

³⁹ PETRŮ, Josef. *Jarmila Šuláková, obyčejná valašská cérka*. Zlín: Graspo CZ, a.s., 2016, s. 162

Dopis od obdivovatelky Heleny Chudobové z Pržna, kde píše o Jarmile Šulákové: „*Aj růže rozvila se. Lidem k radosti a k větší slávě Stvořitele. Je symbolem toho našeho malého krásného kúta světa, kterým je Valašsko. Stala se jeho duší a svým zpěvem vyjadřuje lásku. Lásku k lidem a k valašskému bytí. Má krásný, výrazný, silný a šťavnatý, živelný, přírodní až ostře zemité hlas. Její projev je opravdový, podmanivý, přesvědčivý, prostý, temperamentní, že vtáhne do děje všemi smysly, její spontánnost rozproudí krev až vyzývá k tanci, je citový a čistý a vroucí, vyjadřuje lásku k jazyku, slova její valaštiny jsou jako valašské perly, výrazné slabiky, jako vytesané do kamení, krásné vokály, se slovy se skoro až mazlí, zmírňujíc tak často tvrdý obsah valašské reality, který její písně často vyjadřují. Její stále krásná tvář, milá, vřelá, usměvavá, vyzařuje krásnou duši, lásku k lidem a pokoru a strhující vášeň k životu. Je živoucí věčností pokračování lidové tradice valašského bytí. Na Valašsku je ona, a ještě ta valašská slivovica.*⁴⁰

Jarmila Šuláková se v jednom rozhovoru sama zamyslela nad tím, proč jí tak folklor vlastně přirostl k srdci: „*Možná proto, že mám odjakživa ráda básně, verše a v těch lidových písních je krásná poezie a kus života našeho národa. A tak si myslím, že by sa to mělo udržovat' a porádně to vyslovovat', aby tomu každý rozuměl a neopakovat' doblba furt jedny a ty samé slova tak, jak je to někdy u těch moderních věcí. Buď sú ti zpěváci líní naučit' sa delší texty, anebo ti, co je píšu, nemajú na to rozum. Každý posluchač chce z té písničky požitok, rozumět tomu příběhu, vědět o čem to je.*“⁴¹

2.1.2 Kapela Fleret

„Kapela Fleret již jednoznačně patří mezi legendy na naší hudební scéně. Svým osobitým, originálním a neopakovatelným projevem baví fanoušky po celé zemi a také daleko za hranicemi. Během 37 let natočil víc než patnáct alb a může se chlubit téměř 180 písničkami, kdy nejedna z nich zlidověla. Fleretu předcházely kapely Šperhák a Šperk. Proto jeho historie sahá až do roku 1982, kdy u tohoto zrodu stáli Zdeněk Hrachový, přezdívaný Hrach a Petr Chrastina.“⁴² Členy kapely jsou: Zdeněk „Hrach“ Hrachový (zpěvák, kytarista, hráč na mandolínu), Stanislav „Stanley“ Bartošík (zpěvák, houslista, hráč na kazoo, foukací harmoniku, dudy) Radek Postava (zpěvák, baskytarista), Vítek Rokyta (hráč na elektrickou kytaru) a Rost' a Koplík (zpěvák, bubeník).

⁴⁰ PETRŮ, Josef. *Jarmila Šuláková, obyčejná valašská cérka*. Zlín: Grasp CZ, a.s., 2016, s. 164-165

⁴¹ PETRŮ, Josef. *Jarmila Šuláková, obyčejná valašská cérka*. Zlín: Grasp CZ, a.s., 2016, s. 158

⁴² Kapela | Kapela Fleret. Dvorní kapela Valašského království | Kapela Fleret [online]. Copyright © 1990 Pavel Beneš [cit. 04.04.2022]. Dostupné z: <https://www.fleretmusic.cz/kapela/>

„Fleret je česká folkrocková hudební skupina. Se skupinou od roku 1995, kdy vyšlo CD *Zafúkané*, vystupovala často také zpěvačka lidových písní a folkloristka Jarmila Šuláková. V devadesátých letech hrával s kapelou rovněž Vlasta Redl. Na svém kontě má přes sedmnáct studiových alb, z nichž několik dosáhlo zlaté i platinové prodejnosti. Od ryze folkových začátků po boku Vlasty Redla, přes nepřehlédnutelné přitvrzení zvuku a následnou sedmnáctiletou spolupráci se zpěvačkou Jarmilou Šulákovou, se kapela dopracovala až do současné koncertní podoby, kdy se všechno pěkně promíchalo a propojilo. Fleret nemá problém rozpálit několikatisícový dav na prestižním festivale, ale zároveň s chutí zahraje v tom nejmenším sále v příjemné akustické podobě. Léty ověřený tandem Hrachový (kytara) – Bartošik (housle) doplňuje trio vynikajících muzikantů – kytarista Vítek Rokyta, baskytarista Radek Postava a bubeník Rosta Koplík. Od roku 2016 s Fleretem hostuje Zuzana Šuláková – dcera Jarmily Šulákové.“⁴³

Nejznámějšími písněmi od kapely Fleret jsou např. *Zafúkané*, *Vizovice*, *Kurníkšopatožtone* a další.

2.1.3 Kapela Dareband

Kapela Dareband je lidová folková kapela z Valašska, konkrétně z oblasti Huslenek a okolních vesnic. V současné době vystupuje kapela Dareband v této sestavě: Jiří „Dareba“ Václavík (akordeon, zpěv), Martin Mrlina (akustická kytara, zpěv), Daniel Káčer (akustický i elektrický kontrabas, koncové píšťaly, zpěv), Michal Burda (housle, mandolína, zpěv) a zpívala s nimi určitou dobu také zpěvačka Kateřina Mrlinová (roz. Minarčíková). Kapela Dareband má úspěšně vydaných několik alb a CD, objevila se i v televizi na ČT 1, spolupracovala s několika kapelami zároveň (např. se Stramem) a existuje dokonce kapela Dareband revival, která je složená z fanoušků kapely Dareband.⁴⁴ Také má mnoho známých písní, např. *Ogaři pálijá*, *Uzené aj slivovička* nebo píseň *Na salaši* (viz příloha č. 4).

„Vznik Darebandu se datuje do roku 2005, měsíc zhruba červen. Den nelze přesně určit. Myšlenka, ne přímo založit kapelu, ale zahrát si společně s kamarády je ještě o dva měsíce starší. Tehdy spolu seděli na pivku basák (Dan Káčer) a houslista (Michal Burda) a jak to tak bývá, u piva muzikant vždycky vymyslí něco velkolepého. Vzhledem k tomu, že výše jmenovaní

⁴³ Fleret (hudební skupina) – Wikipedie. [online]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Fleret_\(hudebn%C3%AD_skupina\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Fleret_(hudebn%C3%AD_skupina))

⁴⁴ DAREBAND spol. *10 roků s Darebandem aneb když hraješ srdéčkem, nač chodit s notama*. Vsetín, 2015

jsou „ostřílení“ hudebníci (oba v té době působili v několika kapelách), nevymýšleli hned název kapely ani se nedohadovali co vlastně by ještě mohli hrát. V tom měli oba jasnou velmi brzy neboť na světě už delší čas byly písničky dávného kamaráda Dareby (Jiří Václavík). Když přišli jednoho letního dne na Darebovu chaloupku s tím, že vyslyší jeho přání, že by se s těmi písničkami mělo něco dělat, existovala už natočená verze jedné z Darebových „o husličkách“ (i když jenom koncepčně, na koleně a v mizerné kvalitě), kterou v kuchyni natočil společně s kytaristou Martinem Mrlinou.

Slovo dalo slovo a s přibývajícím kališkem valašské slibovičky rostlo nadšení k nazkoušení „jednoduchých“ valašských písniček opatřených jedinečnými, vtipnými a srozumitelnými texty. A že jich Dareba napsal za dobu asi 15 let na dvě stovky, bylo z čeho vybírat. A to už se dostáváme k tolik neoblíbenému „škatulkování“ hudebních žánrů. Má-li se charakterizovat tvorba Darebandu, nelze říci, že se jedná o folklór, spíše jde o písničky inspirované tradicí valašských hudebníků a muzik a tradičních písniček. Jednoduché zpěvné melodie jsou opatřeny texty veskrze popisujícími někdy těžký, někdy veselý život Valachů. Po několika zkouškách a více či méně zdařených prvních veřejných vystoupení se repertoár písni počal rozšiřovat a časem se zjistilo, že Dareba má v šuplíku krásné duety – resp. písně složené pro mužský a ženský hlas. Vzhledem k tomu, že žena se někdy nedá nahradit (chválabohu), bylo nutné se poohlédnout po nositelce jasného, pronikavého, ale jemného hlasu. A tak se v Darebandu asi po půlročním působení v čistě chlapecké sestavě objevuje zástupce ženského pohlaví – Katka Minarčíková. V tomto složení zahrál Dareband na několika festivalech (Starý dobrý western, Pulčinský Amfolkfest, Olšovecký rybníček, Valašský náky, Gošafest) i menších kulturních, či soukromých akcích.⁴⁵

Martin Mrlina

⁴⁵ O kapele. Lidový folk z Valašska [online]. Dostupné z: <http://www.dareband.cz/index.php/o-kapele/>

2.1.4 Valašská cimbálová muzika

Valašská cimbálová muzika s primáši Milanem Mlčákem a Mirkem Urubkem hraje lidové písně z Moravského Valašska. Nabízí originální lidovou zábavu na plesích, tanečních zábavách, svatbách, oslavách a dalších akcích.⁴⁶ Působí v ní hudebníci poskládaní z různých kapel po celém Valašsku i mimo něj. repertoáru má stovky lidových písní z celé Moravy Čech nebo Slovenska. Hraje polky, valčíky, čardáše. Muzikanti z Valašské cimbálové muziky na folklorní hudební scéně pohybují poměrně krátkou dobu, předcházela tomu totiž Cimbálovka Mirka Urubka. Nynější Valašská cimbálová muzika hraje v seskupení: Milan Mlčák (houslista a zpěvák), Miroslav Urubek (hráč na klarinet a pastýřské píšťaly, zpěvák), Petr Živocký (cimbalista, zpěvák), Jan Tarabus (hráč na violu, zpěvák), Jan Volčík (kontrabas) a Pavel Ptáček (zpěvák).

2.1.5 Kapela Stram

„Kapela STRAM je valašská hudební skupina zabývající se hudbou a pitím kvalitní slivovice (kromě bubeníka, ten dává přednost borovičce). STRAM vznikl na troskách hornovsacké bigbitové kapely Komplex v roce 1992. Už dva roky poté natočil první demosnímek nazvaný Od ucha k uchu. V roce 1998 přibylo cd Na Ochmeloff! potom Balón (2002) a naposledy My sa nedáme! (2004). Kapela přes léto vyhledává převážně rockové bigbity typu open air, mimo sezonu se nevyhýbá také klubům a v zimě v rámci udržení dobré hudební kondice nepohrdne ani plesy a podobnými akcemi. Samozřejmě s nepatrně umírněným programem.“⁴⁷ Aktuálně STRAM hraje v seskupení: Jirka Pirník (zpěv), Michal Mikulenka (kytara), Dan Káčer (baskytara), Vojtěch Kocůrek (kytara), Vlastimil Štefela (bicí). Působí již 30 let a hrají převážně vlastní tvorbu. Vydali několik CD, velké množství písní, z nichž jsou nejznámější např. *Pod Čerňanskú Kyčerú, Pod Makytú* (kde spolupracovali s kapelou Dareband), *Amazonka* nebo také nejnovější píseň *Tobě*.

⁴⁶ Valašská cimbálová muzika [online]. Copyright © 2022 [cit. 15.04.2022]. Dostupné

z: <https://www.facebook.com/Valašská-cimbálová-muzika-105369458256605/>

⁴⁷ STRAM – O kapele. Bandzone.cz [online]. Dostupné

z: https://bandzone.cz/stram?fbclid=IwAR3PLFDds3MW0NzrtoC5mJkeL_sHxy7Ao4iwGCYt78Ay-xLFLGZAcVhRn0Q&at=info

2.1.6 Cimbálová muzika Valašsko

Cimbálová muzika Valašsko je seskupení muzikantů, kteří hrají tradiční valašskou muziku. Hrají na různých folklorních akcích, koncertech, plesech, zábavách, firemních akcích, obecních akcích apod. Základem jejich repertoáru přirozeně tvoří valašské lidové písně. Hrají písně veselé, smutné, táhlé, točené, čardáše, starodávné, řemeslné tance aj. Na plesech a podobných akcích hrají k tanci polky, valčíky, ale příležitostně zahrají i něco z nefolklorního repertoáru. Muzikanti se navzájem znají od roku 2014 a od té doby hrají v tomto seskupení: Vojtěch Gerla (primáš), Lukáš Španihel (houslista), Jaroslav Kneisl (cimbalista), Stanislav Mičák (hráč na kontrabas), Daniel Pšenica (houslista) a občas s nimi zpívá Marta Gerlíková.⁴⁸

2.1.7 Dechová hudba Lidečanka

Dechová hudba Lidečanka pochází z obce Lidečka, v osadě Račné ji založil Josef Sekula. Poprvé vystoupila v roce 1921 na Kateřinské hodové zábavě a od té doby začala její působnost v obci i mimo ni. Účastnila se i vítání prezidenta T. G. Masaryka roku 1924 v Lidečku. Největší úspěch měla na moravském Polka festu, kde obsadila první místo. Současně hraje na festivalech, přehlídkách, tanečních zábavách a plesech, koncertech domácích i zahraničních, oslavách ale také na vánočních koncertech. Repertoár obsahuje skladby z Valašska, Slováků a i Čech.⁴⁹ Nejznámějšími písněmi od nich jsou např. *Kvítečka trnková* (viz příloha č. 5).

2.1.8 Další významní valašští umělci a valašské kapely

Mezi další významné valašské umělce bychom mohli zařadit mnoho jmen, jak už valašských interpretů nebo valašských kapel. Mezi významná jména z historie však patří ještě např. již zmiňovaný Zdeněk Kašpar, Jaromír Štrunc (hudebník, zpěvák primáš), Arnošt Kubeša (etnograf a sběratel lidových písní) nebo také Jan Pelár (lidový muzikant). Ze současnosti bychom zde mohli zařadit Františka Segradu (zpěvák, herec a výtvarník), Vlastu Redla (folkový hudebník a písničkář), Hanu a Petra Ulrychovy (zpěváci, skladatelé) a další.⁵⁰ Z kapel bychom mohli jmenovat např. kapelu Ciment, Veselá bída a další.

⁴⁸ Cimbálová muzika VALAŠSKO. Cimbálová muzika VALAŠSKO [online]. Copyright © 2014 Všechna práva vyhrazena. [cit. 15.04.2022]. Dostupné z: <https://www.cimbalovka.eu>

⁴⁹ Dechová hudba Lidečanka | Obec Lidečko. Úvod | Obec Lidečko [online]. Copyright © 2015 Obec Lidečko [cit. 15.04.2022]. Dostupné z: <https://www.lidecko.cz/slozky-a-organizace/dechova-hudba-lidecanka/>

⁵⁰ (MIKULCOVÁ, Marie – GRACLÍK, Miroslav. *Kulturní toulky Valašskem*. Frýdek-Místek, Alpress, 2001)

3 Rozhovory s valašskými umělci a kapelami

3.1 Valašští umělci, kapely a rozhovory s nimi

Pro svou bakalářskou práci si autorka vybrala již výše uvedené umělce a rozhodla se s nimi udělat rozhovor, aby zjistila ještě více informací o jejich účinkování, tvorbě, inspiraci, vlivu folkloru. Autorka se při rozhovoru s nimi snažila klást stejné nebo podobné otázky, ale jelikož je zde výběr různorodý (obsahuje samostatné umělce, kapely, cimbálové muziky nebo dechovou muziku), musela otázky v některých případech klást odlišně, proto mají některé z nich trochu jinou strukturu. Většina rozhovorů probíhala formou osobního setkání nebo přes osobní elektronickou komunikaci (email). Všichni respondenti byli seznámeni s informacemi týkajícími se zpracování osobních údajů podepsali informovaný souhlas (viz příloha č. 1).

3.1.1 Přepis rozhovoru č. 1 - Jarmila Šuláková (rozhovor s dcerou Zuzanou)

„Být skromná, tichá i když je ubližováno, věřit v dobro. Moc bych si přála, aby lidé vzali rozum do hrsti a přestaly války, zabíjení, nekonečná závist, nenávisť, lidé se měli rádi, a tak připravili mnohem lepší svět pro své děti.“⁵¹ Josef Petruš

Jelikož paní Jarmila Šuláková zemřela v roce 2017, autorka se rozhodla udělat rozhovor s její dcerou, Zuzanou Pavlůskovou. Zuzana Pavlůsková pracuje jako učitelka hudební výchovy na ZŠ Trávníky ve Vsetíně, kde bydlí. Považuje se také za valašskou folklorní pěvkyni po své matce a je přezdívána jako dcera valašské královny lidových písní. Odmala byla vedena k folkloru a hudbě ze strany obou rodičů, vystudovala pedagogiku a snaží se jít ve stopách matky – společně vystupuje s kapelou Fleret. Rozhovor s ní probíhal formou osobního setkání.

1. Jak byste popsala vaši matku jako hudební osobnost? Jak byste ji popsala z charakterového hlediska? A jak ovlivnilo působení Vaší matky ve vašem hudebním životě?

- No, jako to víte, že když se doma zpívá a hraje, tak to člověk vnímá od malička a byla to součást našeho života. Nedovedu si to bez toho ani představit a mamka vždycky byla, nevím, jak bych to řekla... To byla přirozenost, ne že ikona nebo něco, to se říct nedá. Ale to bylo tak přirozené, že člověk to vnímal všemi póry, jak se říká, ale nevědomky, ne vědomě. Člověk to nasává jak houba a brala jsem to jako naprostou přirozenost. Vždycky mě vedla ke skromnosti, a ne k nějakému

⁵¹ PETRŮ, Josef. *Jarmila Šuláková, obyčejná valašská cérka*. Zlín: Graspo CZ, a.s., 2016

kariérismu nebo za každou cenu se prodávat, prostě málo muziky za moc peněz, to ne. Prostě jak to jde z vás, tak to musí jít, a to je dobře. Ono člověk netrpí, když není kariérista a ona taky nebyla. Potom, když to přejde, jak ona už nemohla zpívat, tak ona byla strašně vděčný člověk, byla strašně hodná, i když už nemohla chodit a ležela 3 a půl roku v posteli. V životě nebyla protivná, zlá, za všechno poděkovala. Zpívaly jsme si v té posteli spolu, to bylo super. Byla pokorná.

2. Vaše matka mnoho let spolupracovala s kapelou Fleret. Před její smrtí jste spolupráci s nimi převzala Vy. Jak dlouho s nimi tedy vystupujete a jak byste popsala spolupráci s nimi? Zpíváte některé písně, které dříve zpívala Vaše matka?

- Ano, přebrala jsem její repertoár, sice chlapi mi napsali dvě nové písničky, takže ty jsou jenom moje a zpívám s nimi 5 let. Když to začalo, když se chlapi ozvali, jestli bych teda chtěla, tak jsem to nejdřív samozřejmě konzultovala s mamkou, která žila ještě v té době a já jsem se jí ptala, jestli jí to vadí, že pokud jo, tak to dělat nebudu a nic se neděje. A ona úplně nadšená, tím ožila, nakoplo ju to k dalšímu žití v podstatě a řekla, že kdo by to měl jiný dělat než já, a tak to nějak z toho vyplynulo. Prostě všechno se asi děje tak, jak se má dít.

3. Jak byste popsala její vztah k folkloru? A jaký je Váš vztah k folkloru?

- Mamka lidové písničky milovala odjakživa. Ona vlastně začínala v Bobřících, to byla taková moderní kapela té doby. Pak v 18 nebo 19 letech si ju vyhlídl Ruda Duda, primáš z Kyčerky a v podstatě i můj otec, oni byli na stejné vlně, že u nás se zpívalo, hrálo tak, jak se obědvá, večeří, to bylo prostě furt. A lidové písničky, oni chodili po horách s taťkou a sbírali písničky, taťka zapisoval, mamka prozpěvovala s těma tetama, strýčkama. I tam se dobové a figurální sbíraly. Takže oni to měli jako obrovského životního koníčka. Nedovedu si představit, že by mamka nezpívala lidové písničky a nemilovala je, protože z toho jejího zpěvu každý vycítí, že to šlo z jejího srdce, z ničeho jiného to nemohlo tak znít. Takže ona tím byla fakt prostoupená, úplně totálně a člověk, když to tak násává úplně od malička, jak jinak než to taky milovat, a to jakoukoliv muziku, nejen folklor, ale folklor je náš život. Taky jsem hrávala v cimbálovce na violu a zpívala jsem dřív a teď s těma Fleretama, takže celý život se člověk pohybuje v muzice. Je to, jak když dýcháte, tak asi.

4. Jak říkáte, že Vaše matka chodila s Vaším otcem po horách a sbírali ty písně, složila nebo napsala také někdy nějakou píseň? Nebo Vy?

- Ne ne, pouze můj otec složil písničku, Jan Rokytů ju s Technikem a s mamkou zprovoznil, takže je dokonce nahraná a je na CD. Ale já valašské písničky neskládám, protože od toho tady byli ti strýčci a tetičky a ti Lojzící a Frantové na poli, to už ten život je teď jiný, to už je jen napodobenina. Jak říkají naše děcka ve škole – to by byl fejk. Ten život je jiný a ta písnička by už nebyla taková, jak dřív. To je to právě nádherné kouzlo těch starých lidových písniček. Je to o životě, co dělali ti lidi v životě, o tom skládali. Dneska by se skládaly lidové písničky o tom, jak sedíte u počítače třeba. Bylo by to asi trochu jiné.

5. Vaše matka tedy spolupracovala s různými umělci, kapelou Fleret, s různými cimbálovými muzikami. Kde si posluchači mohou poslechnout Vás?

- Zpívám tak různě, v současné době tedy hlavně s Fleretem, s nimi mám naplánováno několik koncertů.

6. Jaký byl její vztah k Valašsku a jaký je Váš vztah k Valašsku?

- Mamka byla hrozný patriot a já su taky patriot, v životě bysme se z tadyma neodstěhovaly. Maminka měla nabídky do Brna do opery, ona opravdu by to zvládla všecko, oni ju moc chtěli, ale ona by prostě z toho Vsetína nešla. Myslím, že su na stejné vlně jako ona, protože všecka sláva – polní tráva, jak se říká. Ona žila obyčejný život, a tak jí to vyhovovalo, proto byla taková, jaká byla. Byla pokorná, skromná a hodná. Je to škoda, že dnešní generace, ne všichni samozřejmě, ale někteří ti mlad'ošci jsou skromní a hodní a jde to na nich vidět a někteří prostě, jde vidět to vyumělkované, že to už nejde z toho srdíčka, a to mi přijde hrozná škoda. Takže mělo by sa to Valašsko a tradice udržovat takovým srdcařským stylem.

3.1.2 Přepis rozhovoru č. 2 - Kapela Fleret (rozhovor s frontmanem Zdeňkem Hrachovým)

Rozhovor proběhl s kapelníkem a frontmanem valašské kapely Fleret Zdeňkem Hrachovým pomocí elektronické formy přes e-mail. Zdeněk Hrachový je mimo jiné také kytarista, hráč na mandolínu a fujaru a je zakládajícím členem Fleretu. Podílel se také na zrodu některých písní, jak textově, či hudebně.

1. Jak byste popsali vaši kapelu? Jaké je postavení kapely a členové? A jak dlouho spolu hraje?

- Naše kapela vznikla v roce 1983 a v příštím roce to bude již 40 let, co vystupujeme, během těchto let prošla kapela personálními změnami a musím říct, že to vždy bylo ke prospěchu věci a v současné době u nás působí opravdu plně profesionální muzikanti a je to na hudbě, a i při vystoupeních, kterých máme ročně kolem stovky, znát. Kapela se za těch 40 let dostala do velkého povědomí a myslím, že se řadí plně mezi stálice na naší hudební scéně.

2. Co se týká písní – kdo vám písničky skládá/píše? Pokud někdo z kapely (vy sami), kde berete inspiraci/motivaci?

- Měli jsem štěstí na textaře, kteří s námi spolupracují od začátku vzniku Fleretu, jedním z nich je Libor Mysliveček a druhým Jan Mrlík a od nich máme většinu textů a málokdy se stalo, že jsme zhudebnili texty od jiných textařů, oba naši hlavní textaři jsou ze Zlína čili z našeho okolí, proto i texty a myšlení máme podobné. Pokud vím, tak se naši textaři vždy inspirovali běžným životem, životními situacemi, které sami zažili, viděli, nebo se stali někde v jejich okolí a proto, že jsme Valaši, tak texty jsou většinou ve Valaštině.

3. V písních používáte folklor a valašské nářečí. Jaký je tedy váš vztah k folkloru a k samotnému Valašsku?

- Moji rodiče byli čistokrevní Valaši, otec pocházel z Trojanovic, když jsem se v 15 letech přistěhoval do Vizovic s rodiči, tak jsem začal v tomto věku o to silněji vnímat ty folklorní kořeny, kdy v každé vesnici byl nějaký folklorní soubor, ten jazyk lidový a tak mne to ovlivnilo a prostoupilo, že ačkoliv jsme folkrocková skupina, vždy to bylo z naší muziky cítit, ta pokora k folkloru a k Valašsku a díky tomu jsme se a myslím i právem stali kapelou Valašského království, na což jsme hrdí.

4. Kde vás mohou lidé slyšet, kde Fleret vystupuje?

- Hrajeme na různých veřejných akcích (např. Kateřinský benefičák, na trzích, obecních slavnostech), na festivalech (Trnkobraní, Master of rock, Slovácké léto), na poutích, hrajeme ale také soukromé koncerty.

5. Spolupracovali jste řadu let s paní Jarmilou Šulákovou, kterou v práci také zmiňují a aktuálně spolupracujete s její dcerou Zuzanou. Jak byste popsali spolupráci s paní Jarmilou Šulákovou a s její dcerou? A jak byste popsali samotnou paní Šulákovou jako hudební osobnost?

- S Jarmilkou jsme spolupracovali 17 let, kdy s námi jezdívala i 150 koncertů ročně, sama Jarmilka, když jsme ji oslovili se spoluprací říkala, že by do jiného žánru než folkloru nešla, ale když slyšela naše nahrávky, tak to tam slyšela a cítila a natolik ji to zaujalo, že do toho šla a bylo to opravdu krásných a plodných 17 let, kdy nás učila ty staré písně, učila nás k pokoře k tomuto hudebnímu směru no a s její dcerou je spolupráce dost podobná, Zuzka je věrnou kopií své maminky, však je také učitelkou hudební výchovy na základní škole na Vsetíně a maminkou nejednou vystupovala a zpívala ve Vsacanu a podobně. Jinak jak popsat Jarmilu, sám pan Rokyta, vynikající cimbalista o ní řekl, že je to zpěvačka, která tady dalších sto let nebude, Jarmila uměla nejen zpívat, ale tu píseň při projevu procítit, vždy věděla, o čem zpívá a podle toho i píseň intonovala, bylo úžasné, jakým byla profesionálem a do poslední chvíle žila hudbou a zpěvem, byla prostě neobyčejná žena, která nikdy nepokazila zábavu a byla velký profesionál.

3.1.3 Přepis rozhovoru č. 3 - Kapela Dareband (rozhovor s Jiřím Darebou Václavíkem)

Rozhovor proběhl s muzikantem a textařem Jiřím Darebou Václavíkem formou osobního setkání. Je zakládajícím členem valašské kapely Dareband. Hudbě se věnoval od dětství, pocházel z muzikantské rodiny. Hraje na kytaru a akordeon. Spolupracoval s řadou valašských cimbálových muzik, souborů a kapel. Píše písně pro svou kapelu, ale nejen pro ni. Napsal také mnoho písní pro např. Horské pásmo, Country Sorry, Gympleři a kromě „umělých lidových písní“ folklorních písní, psal i tramské, folkové či country písničky.⁵² Autorka se s valašským

⁵² Jiří Václavík – Regionální osobnost – databáze Osobnosti Valašska. Databáze osobností regionu Valašska od Masarykovy veřejné knihovny [online]. Dostupné z: <https://www.osobnostivalasska.cz/osobnost/jiri-vaclavik/>

zpěvákem a skladatelem zná osobně z různých akcí, kde také působila, proto zvolila formu tykání.

1. Jak dlouho spolu jako kapela působíte, jak vznikl název Dareband a jak jste přišli k folkloru nebo jak vás folklor ovlivňuje?

- Výsledné kapele Darebandu v seskupení, jak je teď, předcházelo mnoho jiných kapel, kterými jsme někteří prošli, např. kapela STB, Moderní country, Veselá bída a další. K folkloru jsme došli zvláštní cestou, kdy jsme debatovali s kamarádama, hudebníkama u piva, zda je folklor mrtvý nebo živý. Oni tvrdili, že je mrtvý, a že nové písničky u cimbalovek nejsou. A já jsem se dohadoval o tom, že kdybych dal nějakou nahrávku nějakému odborníkovi, tak jestli by poznal, zda je to umělé nebo původní. Takže toto byl první takový tah k tomu, abych zkusil složit nějakou valašskou písničku. Tak jsem pár takových písniček složil, šli jsme s kamarádama do studia, nahráli je a naše takové seskupení aj s písničkama bylo na světě. Je to tedy letos 17 let, co spolu hrajeme. Název vznikl tak, že někdo pronesl větu „To bude nějaký Dareband,“ a tak jsme se tak pojmenovali. Od té doby máme 8 CD vydaných, za 17 roků 99 % písniček se snažíme dělat, aby to znělo lidově. Nikdy nás nenapadlo vzít do kapely bubeníka, 90% hudby co děláme, tak se snažíme, aby se blížila k té hudbě lidové. Spousta lidí, které nás nezná, si myslí, že to je lidová muzika, ale v podstatě se tomu pouze podobá.

2. Jako skladatele písni pro Dareband, co tě motivuje ke skládání/psaní písniček a kolik jich cca je? O čem písničky většinou jsou?

- Mám takový zvláštní styl skládání, ale musím sedět tady u stolu v čele, abych viděl z okna ven na tu přírodu, to je pro mě inspirace. Písniček mám asi 600 a na každé písničce mám datum, kdy jsem ju napsal, je to pro mě jako taková kronika. To, že člověk napíše kolem 600 písniček, tak to беру jako známku toho, že mu pánbíček nadělil něco, čeho by měl využívat. Vždycky složím víc písniček a až pak sa rozhoduju, co dám na CD. Záleží mi hodně na textech, snažím se psát příběhy. Mám málo písniček, které nemají pointu. Jako folklor takový nemá refrény, jen opakování. Dančes (Daniel Káčer, kytarista) tvrdí, že písnička bez refrénu nemůže být hit, a tak se snažím tvořit do nějaké té písničky dát aj refrén. Některé písničky se záměrně vzdalují od folkloru z nějakého důvodu, ale su šťastný, když sa mě povede aj nejaká víc lidová.

3. S kterou známou osobností nebo kapelou Dareband nebo ty sám jste spolupracovali?

- Zkouším různé hudební projekty, skládám pro Dareband, ale také pro jiné kapely, cimbálovky, hudební soubory nebo hudební osobnosti. Rád dělám věci, které zatím nikdo neudělal. Složil jsem 25 lidových písniček, oslovil jsem různé osobnosti a každý si vybral nějakou písničku. Např. Jarka Šuláková nám nazpívala jednu písničku, nedávno jsem nahrával s Martú Santovjácovou, cimbálová muzika Rozsutec, Vsacan, Jasénka, Ruky na dudy, Franta Segrado, a další. dokonce si to vyslechl Jura Pavlica (z Hradišťana) a líbilo se mu to, tak jsem z toho měl radost.

4. Kde si vás lidé mohou poslechnout nebo kde Dareband účinkuje?

- Tak s Darebandem hrajeme na různých akcích, festivalech (např. Starý dobrý western na Bystřičce, Pulčinský Amfolkfest, Olšovecký rybníček a další), i na menších kulturních, či osobních akcích, míváme i vlastní koncerty.

5. Jaký je tvůj vztah a vztah kapely Dareband k Valašsku a k folkloru?

- Tak myslím, že já aj ogaři z kapely to máme stejně. Vztah – tož, ten největší. Já su celkově největší patriot Valašska. Nejvíc, kde sa cítím nejvíc dobře, tak sú Velké Karlovice a pak Huslenky, odkud pocházím. Valašsko je pro mě absolutně top, aj kdy su nekde ve světě, i na svém karavanu mám mapu Valašska, trička s nápisama Valaši. Když mně bylo asi 20, chtěl jsem z Valašska pryč. Ale co mně přibývaly roky, tak jsem tady tak zakořenil, že aj kdybys mě dala na výběr, že budu bývat v Orlických horách, kde to mám moc rád a dávala bys mě rentu 50 000 Kč do konce života, neuteču z tady.

3.1.4 Přepis rozhovoru č. 4 - Valašská cimbálová muzika (rozhovor s Miroslavem Urubkem)

Rozhovor s primášem a kapelníkem Miroslavem Urubkem proběhl formou osobního setkání. Miroslav Urubek se hudbě věnuje od mládí, prošel mnoho valašskými seskupeními a kapelami. Měl dokonce svou vlastní cimbálovou muziku, která se jmenovala Cimbálová muzika Mirka Urubka.

1. Jak jste se dopracoval k Valašské cimbálové muzice? Jak Valašská cimbálová muzika vznikla a na jaký folklorní repertoár se soustředíte?

- Hrávám v cimbálových muzikách od roku 1994, např. v CM Ondráši, CM Vsacanu, CM Soláň, Jasoň a Drsoň. Každé to seskupení mělo trochu jiný repertoár, ale základem byl samozřejmě folklor. Pak jsem se muzikou živil, takže všechno, co mělo ruky a nohy a hrálo semnou, tak to byla Cimbálová muzika Mirka Urubka. Pak bylo období, kdy jsem dělal hudeckou muziku, tedy muzika bez cimbálu. Každé to seskupení mělo trochu jiný repertoár, ale základem byl samozřejmě folklor. Poté jsme společně s Milanem Mlčákem vytvořili takové seskupení, jsou tam navybírání zkušenější muzikanti ze Vsetínska, kteří působili např. ve Vsacanu, Kašavě atd. Jako seskupení se zaměřujeme opravdu na Valašsko. Snažíme se hrát i tzv. lidové populáry, ty věci, které by měli lidé na Valašsku znát a k tomu si i zazpívat a zatančit. Poté hrajeme takové ty „echt písničky“, což jsou písničky zaměřené na pastýřskou kulturu, což se tady na Valašsku trochu pozapomnělo, odkud Valaši, z jakého zaměstnání pochází. Samozřejmě s odkazem na zbojnické písně, a ještě se pokoušíme obnovit nebo připomenout zvuk tzv. štrajchu, což je lidová muzika na Moravě a Valašsku, která měla základ v lidové dřevěné muzice, což znamená husle, basa, trubky, klarinety. Chceme se zvukově vracet ke kořenům, snažíme se odprostit od složitých aranží, které dělají, že je ta hra přirozená. Snažíme se hrát přirozeně. Kamarád mi řekl kdysi jednu takovou poučku: Když zní lidová muzika, tak by měla být průzračná jak horský potůček. Nesmí tam být nic na víc a měla by být veselá, divoká, šťastná, uplakaná.

2. Co se týká písní, písně, které hrajete jsou spíše převzaté nebo vznikají i nové písničky? A když už vznikají nové písně, co Vás motivuje a inspiruje?

- Mám i vlastní písničky, ale o tom se nemluví. Když bych se zmínil, že třeba nějakou tu písničku jsem napsal já, nemuseli by to posluchači těch „echt“ písniček úplně přijmout. Zapsaných písniček je mnoho, spíše ty stále hrajeme. Akceptujeme to s největší pokorou, snažíme se, aby to znělo uvěřitelně. Většinou je to tak, že vezmeme melodický podklad a uděláme text nebo naopak. Dřív jsem psával lidové písničky pro sborovou úpravu. K jedné písničce se tedy přiznávám, ale to proto, že jsem z Lužné.

3. Jaký vztah má k folkloru vaše cimbálová muzika a jaký vztah k folkloru máte Vy?

- Nevím, jak chlapi z muziky, ale já... Nemám rád slovo folklor. Folklor je podle mě jen takové „hraní si na něco“. V současné době si národopisné folklorní soubory vytváří nějaký umělý produkt, např. hrají si na to, že jsou na pastvě. Já radši spolupracuji s dědickými soubory, kteří to stále dělají, nejen si na to hrají, např. že si osejů pole, starají se o to a v rámci toho mají tradiční písničky, které si zazpívají. To samé, jak hraju s Danem Kačerem, jak hrajeme s Trombitášama ze Slovenska. Ti chlapi si ty nástroje vyrábějí sami, ví, jaká je historie jejich nástroje a k čemu se používaly.

4. Kde Valašská cimbálová muzika účinkuje? Kde si vás lidé mohou poslechnout?

- Hrajeme tak různě. Odstartoval to live-stream v DK Vsetín, kde jsme vlastně hráli úplně poprvé v takovém seskupení. Ono totiž, jak se nic nemohlo v té době covidové, tak jsme začali tak nějak dohromady zkoušet a pak se nám hrnuly další akce. Hrajeme při různých příležitostech, ať už jsou to obecní akce, plesy, charitativní akce, zábavy.

5. Jaký je Váš vztah k samotnému Valašsku?

- „Valašsko moje, zdrávo buď.“ Když někde hrajeme nebo když někde přijedu, tak mi všichni říkají, že by se nejradši přestěhovali na Valašsko. Já nosím to Valašsko sám v sobě. Já to tak cítím, že Valašsko je stav mysli. Můj stav mysli je Valašsko. Samozřejmě se to váže k písničce, mám vztah k salašnictví, to je pro mě Valašsko, které znám z vyprávění od rodičů. Prostě Valašsko je Valašsko, to se nedá nějak říct.

6. Je někdo se známých valašských osobností, s kým jste spolupracoval?

- Od malička jsem prošel kolem různých hudebních osobností, např. Jarka Šuláková, Jožka Laža, Palo Ptáček, Klára Blažková, Zdeněk Kašpar, Liduška Vašková, Zdenička Staškrabová, Karel Martiš a další. Je taková, kteří lidovou muziku přetváří, je to o aranži a muzikantské zkušenosti. Lidová písnička je poskládaná na dřině, chlastu a potom na nejrůznějších radostech a emocích.

3.1.5 Přepis rozhovoru č. 5 - Kapela STRAM (rozhovor s Danielem Káčerem)

Rozhovor s kytaristou Danielem Káčerem proběhl formou osobního setkání. Daniel Káčer se věnuje hudbě od mala a je mimo jiné také baskytaristou. Působí v mnoha dalších kapelách,

např. Kateřina Mrlinová a spol., Dareband a další. Autorka se s valašským kytaristou zná osobně, párkrát s ním i hudebně spolupracovala, proto zvolila formu tykání.

1. Jak bys popsal vaši kapelu? Jak vznikl název STRAM a co vlastně zkratka STRAM znamená?

- Tak STRAM je valašská rocková kapela, už ten název je vlastně zkratka a znamená Sdružení Talentovaných Rockových Amatérských Muzikantů, příští rok, tomu tuším, bude 30 let. Já v kapele hraju přibližně 15–17 let, musel bych to spočítat. STRAM vznikl na HornoVsacku, kde začal hrát na vesnických zábavách. Hned od začátku se nějakým způsobem snaží prosazovat i vlastní písničky. Byli tam různí skladatelé, jedna z takových pravých, takových asi hitů, byla píseň *Na Ochmelov*, která vlastně byla tak trochu ve valaštině. Tu už teď ale bohužel nehrajem, ale třeba ju za pár let oprášíme. STRAM se prostě snažil hrát a zpívat, tak jak většina lidí, o životě a o tom nám blízkém životě. prošel také různými změnami, ale už mnoho let působí v seskupení: Jurdy, Mikumi, Vojty, Vlasty a mojí maličkosti.

2. Skládáte si hudbu a texty sami? Nebo vám je někdo skládá?

- Máme tam občas externí skladatele, např. Jura Dareba Václavík, který nám napsal 2 věci. Dareba nám napsal písničku Pod Čerňanskú Kyčerú, kdysi se potkal s Michalem Mikulenkou, který pochází také z Huslenek jak Dareba. Tenkrát měl napsaných hodně písniček, tak Michalovi nějaké zahrál. Skoro žádná se mu nelíbila, až jak zahrál tuto, tak si řekl, že je to ona. Dali ji do takového „valašského rock`n`rollu“ a tak to vzniklo. Pak máme různé textaře, ale většinou když si napíšeme vlastní muziku, tak napíšeme i vlastní text. A když už máme tedy vlastní muziku, většinou to píše Mikumi nebo Jura Pirník.

3. V čem nebo kde berete inspiraci pro tvoření nových písní? Jaké téma pro písně nejčastěji využíváte?

- Je to to, co je kolem nás a co se nás dotýká. Často je to samozřejmě o lásce, láska hýbe světem a lidskýma životama, tak hlavně ty plouzáky jsou často o lásce. Jura Pirník třeba napsal písničku *Tobě* pro svoji manželku, je tam také píseň *V náručí*, která je taky samozřejmě napsaná o lásce, nic víc, nic míň. STRAM se prostě snažil hrát a zpívat, tak jak většina lidí, o životě a o tom nám blízkém životě.

4. Kde STRAM vystupuje a kde ji si lidé mohou poslechnout?

- STRAM hraje hlavně na zábavách tady v okolních vesnicích, na různých občasných akcích, např. na Huslenských slavnostech, v různých klubech, na plesech a také nás někteří mohou zhlédnout na TV Noe.

5. Zkus popsat, jaký má kapela vztah k samotnému Valašsku a jaký je tvůj osobní vztah k folkloru a k Valašsku?

Myslím si, že všichni ve STRAMu mají nějaký vztah k Valašsku, hlavně Mikumi má vztah k valašským horám, je to sportovec rekreační a ty hory má rád. Chlapi vlastně bydlí ve Valašské Senici a nikdy by se z tam neodstěhovali, protože to tam mají moc rádi. Já osobně vztah k Valašsku mám obrovský, narodil jsem se tu. Folklor vlastně hraju i mimo kapelu STRAM v jiných kapelách, mám moc známých lidí ve folkloru a s mnohými jsem už hrál a mám to prostě rád.

3.1.6 Přepis rozhovoru č. 6 - Cimbálová muzika Valašsko (rozhovor s Martou Gerlíkovou)

Marta Gerlíková Santovjácová je zpěvačkou v cimbálové muzice Valašsko, mimo to je také režisérkou a scénáristkou. Zpěvu lidových písní za doprovodu věhlasných cimbálových muzik z Valašska a širého okolí se věnuje od dětství, několikrát zvítězila v různých pěveckých soutěžích a vystupovala na folklorních festivalech v ČR i zahraničí. Její doménou je valašská lidová píseň. V roce 2011 vydala své první album CD s názvem „*A kdo má čas*“, kterému se stal kmotrem známá vizovická kapela Fleret. Spolupracovala s mnoha známými valašskými umělci, např. Františkem Segradou, Jiří Darebou Václavíkem a byla také několikrát nominována na osobnost Zlínského kraje za svůj přínos pro kulturu. Svůj rodný cit a vztah k Valašsku předává nejen prostřednictvím lidové písně, ale také jako autorka různých filmových počinů např. celovečerní filmy *Děda*, *Tehdy spolu* nebo také pohádka *Největší dar*.⁵³

⁵³ Marta Santovjácová Gerlíková – životopis | OSOBNOSTI.cz. Osobnosti.cz - celebrity, filmy,

fankluby [online]. Copyright © 2022 Tiscali Media, a.s. [cit. 15.04.2022]. Dostupné

z: [https://m.zivotopis.osobnosti.cz/marta-santovjakova-](https://m.zivotopis.osobnosti.cz/marta-santovjakova-gerlikova.php?fbclid=IwAR2OoTyEq212xYidkf0CpamIz2ZCRjfZCD-qNeGkC4J5twNrlDnbdqSRJDw)

[gerlikova.php?fbclid=IwAR2OoTyEq212xYidkf0CpamIz2ZCRjfZCD-qNeGkC4J5twNrlDnbdqSRJDw](https://m.zivotopis.osobnosti.cz/marta-santovjakova-gerlikova.php?fbclid=IwAR2OoTyEq212xYidkf0CpamIz2ZCRjfZCD-qNeGkC4J5twNrlDnbdqSRJDw)

Rozhovor proběhl formou osobní komunikace přes email. Jelikož se autorka s režisérkou zná osobně, zvolila formu tykání.

1. Jak bys popsala vaši cimbálovou muziku Valašsko? Jaké je postavení kapely a členové? A jak dlouho spolu hraje? Odkud berete inspiraci? Kde nebo na jakých akcích hraje?

- Cimbálová muzika Valašsko se skládá z pěti členů. Vedoucí kapelník, tzv. primáš hraje 1. housle, hned po jeho levé straně stojí „kontráš“ – druhé housle. Muziku tvrdí basa, ladné tóny dodává cimbál a vesele „popiskuje“ buď – to flétna nebo klarinet. Takto vystupujeme nejčastěji. V momentě, kdy muzika nastoupí do studia a nahrává se nějaká podkladová muzika nebo CD, zveme ještě violoncello nebo housle 3.

Nejčastěji hráváme známé valašské „šlágry“ (Okolo Sůče, Dyby byla Morava, Nasela si žitečka, ad. – tyto proslavila ve své době paní Jarmila Šuláková a staly se hity, které na Valašsku hrává povětšina muzik). Nově však také pracujeme na písních sběratelů Polášek – Kubeša, které ještě nikdo studiově nezpracoval nebo jejich nahrávky jsou v nízké kvalitě.

V době před covidem jsme často hráli na různých městských slavnostech, folklórních festivalech, na akcích Ministerstva zemědělství a kultury, a také na akcích soukromých.

2. Co se týká písní – odkud berete písně? Zda jsou odněkud převzaté nebo si písně skládáte sami? Pokud a ano, kde berete inspiraci/motivaci a kdo je skládá/píše?

- Pro cimbálovou muziku písně nikdo neskládá, alespoň tedy ne u nás. Studnice sesbíraných písní ve sbírkách našich předních etnografů je pomyslně bezdná a stále se z ní dá čerpat. Písně se předávaly z generace na generaci a je třeba takovýmto způsobem naše národní bohatství uchovat. Umělé písně pak slyšíme častěji v jiných žánrech.

3. Ve valašských lidových písních je použitý folklor a valašské nářečí. Jaký je váš/tvůj vztah k folkloru a k samotnému Valašsku?

- „Na Valašsku jsem se narodila – na Valašsku i zemřu“. Pocházím z Jablůneckých pasek, kde vždy byl a je valašský dialekt znát. Jsem tomu ráda. Sama mluvím v dialektu a víceméně celá moje rodina. Vyrůstala jsem s tradicemi a takto se snažím vést i mou dceru, která také zpívá, hraje na housle a cimbál. Folklór je moje životní cesta a s folklorem mne pojí má „muzikantská“ rodina – cimbálová muzika Valašsko.

4. Pokud jste jako CM Valašsko (nebo i ty sama) spolupracovali s některými jinými valašskými kapelami/osobnostmi, se kterými? Ty sama jsi spolupracovala s valašským umělcem, zpěvákem a hercem Františkem Segradou, jak bys ho popsala jako hudební kulturní osobnost a jak bys popsala spolupráci s ním?

- František Segrado byl můj „adoptivní“ děda. Spolupracovali jsme spolu mnoho let. Nebylo to pouze přátelství na pracovní úrovni, prolínala se do něj i ta osobní stránka. Snad i proto vznikaly společné nejen filmové počiny, ale i různé akce, benefice a koncerty, které vždy provázela láska, úcta a pokora. V dnešní době je takovýchto lidí už jako šafránu. I přesto se nevzdávám a stále pracuji jak na hudebních, tak i filmových projektech, ve kterých jsem si dala za úkol propagaci rodného Valašska ve všech možných podobách.

S ostatními umělci spolupracuji spíše na bázi filmové spolupráce (Boleslav Polívka, Anna Polívková, Jiří Dvořák, Pavel Nový, Chantal Poullain a další)

3.1.7 Přepis rozhovoru č. 7 - Dechová muzika Lidečanka (rozhovor s Petrou Slovákovou)

Rozhovor se zpěvačkou Petrou Slovákovou proběhl formou osobního setkání. Petra Slováková je hudební pedagožka a zpěvačka v dechové kapele Lidečanka. Hudbě se věnuje odmala, od 15 let zpívá s dechovou hudbou Lidečankou, poté studovala operní zpěv na Janáčkově konzervatoři v Ostravě. Vyučuje sólový zpěv na ZUŠ v Horním Lidči a ZUŠ Vsetín, kde samotnou autorku této práce v sólovém zpěvu 13 let vzdělávala.

1. Jak byste popsala dechovou hudbu Lidečanku, jak jste se dostala k dechové muzice Lidečanka a jak dlouho s nimi působíte?

- Lidečanka pochází z obce Lidečka a co se týká obsazení, je nás asi 15 i se zpěvákama, jak kdy, podle toho, kde hrajeme a kolik se nás na zkoušce sejde. K Lidečance jsem se dostala přes mého strýce, který dělal v Lidečance kapelníka a trumpetistu a pořád mě přemlouval, že když studuji tu konzervatoř, ať to jdu s nimi zkusit. Nechtěla jsem, bylo mi 15. styděla jsem se a měla jsem pochybnosti, zda to zvládnu. Vždycky jsem byla nižší alt a oni chtěli soprán. Tonda, náš zpěvák, vždycky říká: „Já jsem ju tam tahal a ona furt nechtěla,“ a nakonec jsem tedy na jejich zkoušku přišla. Zkoušeli jsme vždycky v pátky na Zbrojnici v Lidečku. Takže s nimi zpívám 29 let, samotná dechovka funguje 100 let, loni jsme měli výročí. Natočili jsme 5 CD, jedno vánoční a jedno jsme

točili loni, u kterého budeme točit ještě obraz, pak se bude promínat v TV Noe.

2. Co se týká vašeho repertoáru, kdo vám skládá/píše písničky nebo máte převzaté písně? Píše nebo skládá i někdo ve vaší dechové muzice?

- Většinou se skladatelé nabídnou sami, např. František Kohoutek hodně skládá a píše pro dechovku, náš bývalý tenorista. Potom třeba hodně známý je pan Maňas, jak Václav, tak František, Vašek hodně skládá a rozepisuje písně pro dechovku, a tak různě. Většinou nám to pošlou email, my si to přehrajeme a zkusíme na zkoušce a vybereme z toho, co se nám líbí. Textaře máme taky tak různě, třeba s panem Kohůtkem spolupracuje Dalibor Kozmík, pro dechovku skládá aj Libor Mikl, má hodně harmonicky zajímavé věci. V naší dechové muzice píše texty Tonda, ten napsal třeba Slivovičku, Kvítečka trnková a další. On napíše text, dá k tomu nějakou linku, co si v hlavě vymyslí, zajde za tím skladatelem, za tím panem Kohoutkem, zapíší to do not a tu melodii pak rozepíše pro ty jednotlivé nástroje. Ale ti textaři, to je tak různě, není to jen ten Tonda, máme toho hrozně moc. Vznikají tedy úplně nové písničky a pak písničky, kdy vezmeme nějaký nápěv a předěláme třeba text a upravíme pro dechové obsazení, ale vycházejí z lidové písničky.

3. Jaká tematika se písničkách z vašeho repertoáru nejvíce objevuje? O čem nejčastěji jsou?

- Tak samozřejmě se tam nejčastěji objevuje láska, to, co se běžně objevuje v lidovkách, všední věci, třeba jak rukovali na vojnu, pásli ovce a krávy, všecko možné. Záleží na písničce, třeba i o nevěře, o lásce, o milování, o práci na poli, je to různé, ale je to furt dokola. My jsme třeba nahráli celé CD, které složil nějaký pan Krůtílek z Valmezu. Jsou to písničky takové jednodušší, co se týká harmonie, i nástrojů, je to všecko ve valašském nářečí, motivoval se folklorem, je to v takovém valašském nádechu. Třeba ten Tonda z dechovky, jak skládá texty, vždycky říká, že skládá všecko enom o tom chlastu, že už je starý na lásku, jinak čerpá ze života. Aj vzpomíná na to, jak byl malý, jak děda zatápjal pod trnkama, aby mu to nezmrzelo na zimu a tak. Takový trošku je jak lidový vypravěč tady v tomto.

4. Jak vnímáte, že je dechová hudba v mnoha směrech odsuzována, např. mladými lidmi nebo že jí pohrdají a málo ji poslouchají?

- Dechová hudba se odsuzuje hodně, každý ti řekne, že poslouchá všechno, kromě dechovky. Ale třeba dřív to nebylo na takové vysoké úrovni ta dechovka, jak je teď. Teď máš dechovky, ve které jsou zastoupeni profíci, je to technicky úplně jinde. Je ale ještě furt dobré, že na ZUŠce bývá hodně o žestě zájem, že se drží děti těch lidí, kteří v dechovce hrají, že to pak po nich vlastně přebírají, jinak by se k té hudbě třeba vůbec nedostali. Zdá se mi, že ta strana směr Valašsko-Klobúcko od Vsetína k tomu folkloru a tradicím víc tihne. Ty děcka v tom vlastně pak vyrůstají od malička. Už o to sice není takový zájem, upadá to trochu, ale aspoň něco se ještě najde. My máme v dechovce samé mladé ogary, kteří to třeba převzali po těch rodičích. Ačkoliv se to nezdá, ale máme furt plno. Samozřejmě převládá starší generace, která obecně dechovku poslouchá víc.

5. Kde dechová hudba Lidečanka vystupuje, kde si vás lidé můžou poslechnout?

- Hodně hrajeme na obřadech v kostele (svaté přijímání, na mších, pohřbech), na obecně takových akcích v obci, např. Dožínky, různé výročí obce, na přehlídce dechových kapel, na poutích, např. na včelařské pouti na Svaté Hostýně a na plesech a zábavách.

6. Spolupracovali jste jako dechová muzika s nějakou známou osobností nebo kapelou?

- Nespolupracovali, my jsme měli vždycky takové stále obsazení, jediné s některými dirigenty nebo když jsme byli v zahraničí, tak s folklorním souborem tanečníků z Polanky ano, jinak ne.

7. Jaký je vztah k Valašsku z pohledu dechovky a jaký je Váš vztah k Valašsku a folkloru?

- Já mám velký vztah k Valašsku. Myslím si, že to tady patří a je hrozně dobré, že se tady udržují ty tradice. Když jsem jezdívala třeba z Ostravy, tak jsem vždycky už ve Valmezu cítila, že už jsem doma. Jinak bych to nemohla dělat, asi bych si nedovedla představit bez lidové písničky celkově život. Je tam vlastně obsažené úplně všechno, co k tom našem kraji patří a samozřejmě mě to baví. Mám ráda jednoduchost písniček, líbí se mi to. Proto jsem nezůstala v Ostravě, asi bych si zvykla, ale chybělo by mi to tu.

3.2 Diskuse a srovnání tvorby valašských umělců a kapel

V této podkapitole se autorka pokusí popsat, jak umělci a kapely použili valašský folklor ve své tvorbě nebo v interpretaci, srovnat jejich tvorbu a celkově hudební působení, definovat v čem se liší a v čem vidí souvislosti a vyhodnotí rozhovory s nimi.

V rozhovoru č. 1 s paní Zuzanou Pavlůskovou autorku nejvíce zajímalo, jak vnímá dcera Zuzana svoji matku, ať už z hlediska osobního či hudebního, zda se věnuje hudbě také a zda má podobný vztah k folkloru a k Valašsku jako její matka Jarmila. Ukázalo se, že dcera Zuzana byla od dětství vychovávána k tomu, aby pokračovala v hudbě a v hudebním folkloru stejně tak, jako její rodiče. Také se autorka přesvědčila, jak tvrdí kapela Fleret, že paní Zuzana je opravdu kopií své matky Jarmily, protože má stejný vztah k folkloru a k Valašsku a má velice podobné charakterové i hudební vlastnosti jako ona. Zvláštním zjištěním pro autorku bylo, že paní Pavlůsková valašské písně skládat nechce, protože je toho názoru, že by nebyly na takové úrovni, jako lidové písně dřív, v čemž jí autorka dala za pravdu. A tímto se vlastně shoduje s tvrzením, které pronesl Miroslav Urubek v rozhovoru č. 4, kde řekl, že nemá rád slovo folklor, protože je to podle něho tzv. „hraní si na něco“.

Rozhovor č. 2 probíhal se Zdeňkem Hrachovým, kapelníkem, kytaristou a zpěvákem skupiny Fleret. Jelikož Fleret má mnoho valašských písní a textů ovlivněných folklorem a používá v nich valašské nářečí, autorku nejvíce zajímalo, jaký je vztah kapelníka právě k folkloru a celkově k Valašsku a jaká byla spolupráce s již zmíněnou paní Jarmilou Šulákovou a její dcerou Zuzanou. Autorce se potvrdila hypotéza, že zpěvák má velký vztah k Valašsku, proto jsou jeho písně velmi ovlivněné valašským folklorem. Kapelník autorce potvrdil, že aktuálně Fleret vystupuje s již zmíněnou zpěvačkou Zuzanou Pavlůskovou, a že je kopie své matky Jarmily, se kterou vystupoval dříve.

V dalším rozhovoru č. 3 se autorka setkala s valašským zpěvákem a písničkářem Jiřím Darebou Václavíkem. Zde ji nejvíce zaujalo, jakým způsobem hudebník skládá písničky a jeho množství písniček, jeho vztah k Valašsku a folkloru. Kapelník kapely Dareband napsal více než 600 písní, což vyvolalo u autorky velký obdiv. Zaujala ji také témata písní, způsob skládání písní a vztah k folkloru a k Valašsku.

V rozhovoru č. 4 se autorka osobně setkala s primášem Mirkem Urubkem, se kterým se již dříve potkala na několika hudebních akcích. Překvapilo ji, že kapelník má nové valašské obsazení cimbálové muziky a jiný název a hodně ji udivilo, že nemá rád slovo folklor. Po vysvětlení, že

folklor je pouhé „hraní si na něco“ a že folklor už dávno není to, co býval ve starších dobách, autorka pochopila, jak to primáš myslí a souhlasila s ním. Nepřekvapil ji ale jeho vztah k Valašsku, protože už od pohledu pan Miroslav Urubek působí, jako velký vlastenec Valašska.

Rozhovor č. 5 se uskutečnil s kytaristou a basistou Danielem Káčerem, který hraje ve skupině STRAM a v dalších kapelách. I když autorka STRAM slyšela mnohokrát naživo, nikdy ji nenapadlo, co vlastně zkratka STRAM znamená. I když je STRAM spíše rocková kapela, valašským folklorem jsou stejně ovlivněni nejméně ve dvou svých vlastních písních.

Další rozhovor č. 6 s Martou Gerlíkovou, zpěvačkou cimbálové muziky Valašsko, režisérkou a scénáristkou dal autorce pohled na folklor z trocha širšího pohledu, nejen z folkloru hudebního, ale také trochu toho filmového. Velice ji zaujal film Děda, který zhlédla. Také ji zaujalo, že režisérka má velice silný vztah a kladný vztah k Valašsku a k lidové písni.

V posledním rozhovoru č. 7 se autorka osobně setkala s její bývalou učitelkou zpěvu, paní Petrou Slovákovou, zpěvačkou dechové muziky Lidečanka. Jelikož autorka dříve moc neposlouchala dechovou hudbu, po rozhovoru se zpěvačkou změnila názor. Zaujalo ji také skládání a přepisování lidových písní dechové hudby Lidečanka.

Autorku mile překvapil zájem a ochota respondentů. I když výběr rozhovorů byl různorodý (rozhovor s umělci jak sólového repertoáru, tak rozhovory s umělci z různých kapel, cimbálových a dechových muzik), autorka byla velmi pozitivně překvapena. Někteří umělci a kapely se liší tím, že někteří si písně skládají sami (např. kapela Fleret, Dareband, STRAM), jiní písně přebírají od ostatních (např. Jarmila Šuláková) a někteří písně i přebírají i skládají nové nebo obměňují texty nebo melodii (např. Valašská cimbálová muzika, cimbálová muzika Valašsko nebo dechová hudba Lidečanka). Všichni, až na jednoho dotazovaného, mají kladný vztah k folkloru. Společným zjištěním za všechny umělce a kapely bylo, že všichni mají silný a pozitivní vztah k Valašsku a všichni jsou toho názoru, že udržovat folklor a tradice je velice důležité. I když někteří umělci a kapely působí na hudební dráze déle, některé kratší dobu, všichni si za dobu svého působení vybudovali vztah k Valašsku a k folkloru a byli ním nějakým způsobem ovlivněni.

„Važme si proto vzácného odkazu dob minulých. Snažme se prohloubiti znalost písně svého rodného kraje. Třeba jen projevit více zájmu, lásky a úcty ke krásné tradici našeho svérázného venkova, který v plné svěžesti a životnosti zachoval nám po dnešní dny neocenitelný poklad – písně lidu, písně neznámé, v kraji však dosud zpívané.“

Oldřich Blecha

Oldřich Blecha byl hudební skladatel, učitel, podnikatel, a hlavně sběratel lidových písní 20. století. I když toto napsal o svém Plzeňském kraji, kde působil, skládal a sbíral lidové písně⁵⁴, autorka si osobně myslí, že se tato myšlenka může obecně vztahovat k jakémukoliv kraji, tedy i k tomu Valašskému, který má vlastní národní kulturní bohatství a je velmi důležité si toho bohatství udržet, zajímat se o něj a nějakým způsobem jej šířit dál. A o to se dle autorky snaží všichni valašští umělci. Přesně tak, jak řekla zpěvačka a představitelka valašského folkloru Jarmila Šuláková v rozhovoru pro deník Lidová demokracie v roce 1979: „*Vždycky jsme se snažili o zachování folkloru v jeho původní podobě, nejčistší a nejvlastnější formě, bránili jsme se stylizaci původního lidového umění. Folklor má svůj vývoj a musí jít dopředu. Každá doba přináší k jeho podobě svůj vklad. I např. dnešní mládež má svůj folklor. Jiný, ale vlastní. Jenomže to, co nacházíme v odkazu lidového umění, musíme cítit a chápat v oné neposkrvrněné, prapůvodní podobě a neokleštovat do uhlazeného, akademického projevu. To posluchač dobře rozezná.*”⁵⁵

Jelikož je autorce necelých 23 let a bydlí na Valašsku od narození, již už za tu dobu jí kraj přirostl k srdci. Sama sebe nazývá „valašským vlastencem” a popsala by tedy svůj vztah (i vztah valašských umělců) k Valašsku pomocí úvodního odstavce, který napsal Oldřich Rafaj v publikaci *Kulturní toulky Valašskem*⁵⁶:

„Můj rodný kraj je Valašsko. Jemu patří můj život, první i poslední výdech. Každý pohled míří do jeho hor a kopců, do jeho výšek a rovin, k jeho potokům a řekám, do jeho lesů, stezek a cest. Valašsko nás zrodilo z bouřlivých dob povstání, a až dodneška nás poznamenalo svým roduvěrným cechem – svou krásou lidí, písní, tancem, svou obraznou, vroucnou, niternou plností. Je to kraj plný cudné vřelosti, mravní nádhery. Co zrodil za osobnosti! Kolik krásných mužů a žen vyšlo do světa z jeho dědin, ráztek, pádolů a kopčisk! Valašsko je kraj pracovitých lidí, pečlivých rukou, dobrého srdce, otevřeného pohledu do očí, laskavého slova... Vyznávám se z lásky k němu, ke svému moudrému domovu, s tolika poselstvími a vzkazy. K němu se navracím, ať jsem kdekoliv na světě.” Oldřich Rafaj

⁵⁴ (FEIFERLÍKOVÁ, Romana. *Oldřich Blecha*. Brno: Tribun EU, s.r.o., 2008)

⁵⁵ PETRŮ, Josef. *Jarmila Šuláková, obyčejná valašská cérka*. Zlín: Graspo CZ, a.s., 2016

⁵⁶ MIKULCOVÁ, Marie – GRACLÍK, Miroslav. *Kulturní toulky Valašskem*. Frýdek-Místek, Alpress, 2001

Závěr

Valašský folklor a jeho použití valašskými umělci a kapelami bylo stěžejním tématem této bakalářské práce. Jejím cílem bylo poskytnout ucelené informace o valašském folkloru a o valašských umělcích a kapelách, které jsou folklorem nějak ovlivněni nebo ho používají ve své tvorbě nebo interpretaci.

V první části autorka vysvětluje problematiku folkloru obecně, poté se věnuje konkrétně hudebnímu valašskému folkloru a lidové písni, stručně popisuje Valašsko jako etnografický celek a objasňuje původ Valachů, dále popisuje zvyky, tradice a hudbu Valašska. V další části poskytuje ucelené informace o valašských umělcích a kapelách, které valašský folklor využívají ve své hudební produkci nebo jsou ním nějak ovlivněni. V poslední části autorka přepisuje rozhovory a následně je v diskusi rozebírá, srovnává účinkování valašských umělců a kapel, poukazuje na souvislosti i rozdíly. Tímto se jí tedy povedlo splnit všechny své cíle, které si na začátku práce stanovila.

Jelikož je autorka, jako většina umělců a kapel, se kterými dělala rozhovor, také hudebně aktivní, tato práce pro ni byla velmi přínosná. Dozvěděla se nové a užitečné informace o tématu, které je jí od dětství blízké. Také se dozvěděla zajímavé informace o některých valašských umělcích a kapelách, se kterými se dříve potkávala na podiu. Někteří se pro ni stali zdrojem inspirací. Autorka věří, že získané znalosti využije ve své budoucí praxi, jakožto učitelky na Základní škole Hošťálková, kde vyučuje hudební výchovu.

Autorka v této bakalářské práci nevyužila žádnou výzkumnou metodu, pouze přepis rozhovorů a následnou diskusi, ve které pak vytvořila shrnutí poznatků, které jí rozhovory přinesly. Chtěla by však na toto téma plynně navázat a více jej rozvinout ve své diplomové práci.

Zdroje

Seznam literatury

1. BRANDSTETTROVÁ, Marie. *Odivání Rožnovanů. Čtení o rožnovském kroji*. Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2007.
2. BROUČEK, S. a JEŘÁBEK, R. *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá Fronta, 2007. ISBN 9788020417114.
3. BUREŠOVÁ, Věra - TICHÁ, Alena. *Pisničky a jejich dramaturgie*. Praha, 2000. ISBN 807178477X.
4. BALETKA, Ladislav a kol. *Hošťálková 500 let*. Hošťálková: Obecní úřad v Hošťálkově, 2005.
5. DAREBAND spol. *10 roků s Darebandem aneb když hraješ srdéčkem, nač chodit s notama*. Vsetín, 2015.
6. FEIFERLÍKOVÁ, Romana. *Oldřich Blecha*. Brno: Tribun EU, s.r.o., 2008.
7. KOVÁŘŮ, Věra. *Lidový kroj na Valašsku*. Kulturní středisko Ostrava, 1982.
8. KRBA, Jan. *Obyčeje a lidové tradice na Valašsku*. Valašské Meziříčí, 2008.
9. LABORECKÝ, Jozef. *Hudobný terminologický slovník*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2005. ISBN 800801037.
10. MIKULCOVÁ, Marie – GRACLÍK, Miroslav. *Kulturní toulky Valašskem*. Frýdek-Místek, Alpress, 2001.
11. MOTLOVÁ, Milada. *Průvodce lidovou kulturou*. Praha, 2016. ISBN 978-80-242-5370-1.
12. PAVLICOVÁ, Martina – UHLÍKOVÁ, Lucie. *Slovník folklorního hnutí na Moravě a ve Slezsku*. Strážnice, 1997.
13. PETRŮ, Josef. *Jarmila Šuláková, obyčejná valašská dívka*. Zlín: Grasp CZ, a.s., 2016.
14. SEVERIN, Jiří. *Hráli jsme jak andělé – Proměny lidové hudby v našem kraji*. Zlín, 2007.
15. ŠTIKA, Jaroslav. *Etnografický region Moravské Valašsko, jeho vznik a vývoj*. Ostrava: nakladatelství Profil, 1973.
16. ŠTIKA, Jaroslav. *Valaši a Valašsko*. Rožnov pod Radhoštěm, 2007.
17. ŠULER, Oldřich. *Je to chůze po kotárech*. Praha: Vyšehrad, 1989.

18. TYLLNER, Lubomír – VEJVODA, Zdeněk. *Česká lidová píseň; historie, analýza, typologie*. Praha: Barenreiter, 2019. ISBN 978-80-86385-39-6.
19. URBACHOVÁ, Eva. *Lidový kroj na Vsetínsku*. Muzeum regionu Valašsko ve Vsetíně, 2004.
20. VALOVÝ, Evžen. *Úvod do studia lidové písně*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, Fakulta pedagogická, 1969.
21. VRKOČOVÁ, Ludmila. *Slovníček hudebních osobností*. Praha: vydáno vlastním nákladem, 1999. ISBN 8090161154.
22. VRKOČOVÁ, Ludmila. *Slovníček základních hudebních pojmů*. Praha: vydáno vlastním nákladem, 1994. ISBN 80-901611-3-8.
23. VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudební slovník pro každého. Díl první, věcná část*. Vizovice: nakladatelství LÍPA, 1995. ISBN 80-901199-0-5.

Elektronické zdroje

1. Cimbálová muzika VALAŠSKO. Cimbálová muzika VALAŠSKO [online]. Copyright © 2014 Všechna práva vyhrazena. [cit. 15.04.2022]. Dostupné z: <https://www.cimbalovka.eu>
2. Dechová hudba Lidečanka | Obec Lidečko. Úvod | Obec Lidečko [online]. Copyright © 2015 Obec Lidečko [cit. 15.04.2022]. Dostupné z: <https://www.lidecko.cz/slozky-a-organizace/dechova-hudba-lidecanka/>
3. Fleret (hudební skupina) – Wikipedie. [online]. [cit. 05.04.2022]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Fleret_\(hudebn%C3%AD_skupina\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Fleret_(hudebn%C3%AD_skupina))
4. HRUBEŠOVÁ, Vladislava. Výroba valašských krojů | Historie krojů. Výroba valašských krojů | Historie krojů [online]. Copyright © Lokesh Dhakar 2015 [cit. 01.04.2022]. Dostupné z: <http://www.valasskekroje.cz/index.aspx>
5. Jiří Václavík – Regionální osobnost – databáze Osobnosti Valašska. Databáze osobností regionu Valašska od Masarykovy veřejné knihovny [online]. [cit. 08.04.2022]. Dostupné z: <https://www.osobnostivalasska.cz/osobnost/jiri-vaclavik/>
6. Kapela | Kapela Fleret. Dvorní kapela Valašského království | Kapela Fleret [online]. Copyright © 1990 Pavel Beneš [cit. 04.04.2022]. Dostupné z: <https://www.fleretmusic.cz/kapela/>
7. Marta Santovjácová Gerlíková – životopis | OSOBNOSTI.cz. Osobnosti.cz - celebrity, filmy, fankluby [online]. Copyright © 2022 Tiscali Media, a.s. [cit. 15.04.2022]. Dostupné z: <https://m.zivotopis.osobnosti.cz/marta-santovjakova-gerlikova.php?fbclid=IwAR2OoTyEq212xYidkf0CpamIz2ZCRjfZCD-qNeGkC4J5twNrlDnbdqSRJDw>
8. MRLINA, Martin. O kapele. Lidový folk z Valašska [online]. [cit. 01.04.2022]. Dostupné z: <http://www.dareband.cz/index.php/o-kapele/>
9. Valašská cimbálová muzika [online]. Copyright © 2022 [cit. 15.04.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/Valašská-cimbálová-muzika-105369458256605/>
10. Valašský soubor Kašava. Valašský soubor Kašava [online]. Copyright © Valašský soubor Kašava, z. s. [cit. 16.04.2022]. Dostupné z: <https://www.soubor-kasava.cz/24815-kroje>

Osobní rozhovory

1. Osobní rozhovor s Danielem Káčerem, Vlčková, 31. 10. 2021.
2. Osobní rozhovor s Jiřím Darebou Václavíkem, Vsetín, 30. 3. 2022.
3. Osobní rozhovor s Miroslavem Urubkem, Vsetín, 28. 3. 2022.
4. Osobní rozhovor s Petrou Slovákovou, Vsetín, 13. 4. 2022.
5. Osobní rozhovor se Zuzanou Pavlůskovou, Vsetín. 13. 4. 2022.

Online komunikace

1. GERLÍKOVÁ, Marta. Prosba o rozhovor [online]. 8. 4. 2022, 13:35 [cit. 16. 4. 2022].
Osobní elektronická komunikace.
2. HRACHOVÝ, Zdeněk. Prosba o rozhovor [online]. 8. 4. 2022, 17:02 [cit. 16. 4. 2022]. Osobní elektronická komunikace.

Hudebniny

1. *Já, písnička 2: zpěvník pro žáky základních škol*. II. díl, Pro 5.-9. třídu. 3. vyd. Cheb: Music Cheb, 2002, s. 7.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Informovaný souhlas

Příloha č. 2 – Dámský a pánský valašský lidový kroj

Příloha č. 3 – Noty na píseň *A vy páni muzikanti*, kterou nazpívala Jarmila Šuláková

Příloha č. 4 – Noty na píseň *Na salaši* od kapely Dareband

Příloha č. 5 – Noty na píseň od dechové muziky Lidečanka

Příloha č. 1 – Informovaný souhlas (vzor)

Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru a jeho následným využitím pro účely bakalářské práce „Valašský folklor a jeho použití valašskými umělci a kapelami“

Souhlasím s tím, že studentka Kamila Polonyová může použít informace získané prostřednictvím rozhovoru do své bakalářské práce na téma „Valašský folklor a jeho použití valašskými umělci a kapelami.“ Byl/a jsem informován/a o účelu rozhovoru a bylo mi sděleno, jak bude rozhovor probíhat, jak dlouho bude trvat a jaký bude mít průběh. Dále souhlasím s nahráváním následujícího rozhovoru a jeho následným zpracováním. Zvukový záznam bude pouze pro osobní využití autorky a po přepsání nebude smazán, aby mohl být použit v případě dalšího zájmu jako důkaz, že rozhovor skutečně proběhl. To samé platí i u osobní elektronické komunikace. Transkripce bude přístupná pouze komisi u obhajoby bakalářské práce, jinak nikomu až na části citovány v textu práce, který bude volně dostupný online. Dávám své svolení k tomu, aby autorka použila rozhovor pro potřeby své bakalářské práce a některé části v ní může citovat.

Datum:

Podpis respondenta:

Podpis výzkumníka:

Příloha č. 2 – Dámský a pánský lidový kroj

Valašský soubor Kašava. Lidový oděv na Zlínsku, Valašský kroj z Kašavy [online]. [cit. 16. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.soubor-kasava.cz/24815-kroje>

Příloha č. 3 – Noty na píseň *A vy, páni muzikanti*, kterou nazpívala
Jarmila Šuláková

A VY, PÁNI MUZIKANTI

Moravská z Valašska (Doprovod: 5)

Svižně

The musical score is written on three staves in treble clef, 2/4 time, with a key signature of one sharp (F#). The melody is accompanied by guitar chords indicated by letters and diagrams. The lyrics are in Czech. The first line of music has chords D, A, A7, and D. The second line has Em, A7, and D. The third line has A, A7, and D. The lyrics are: 1. A vy, pá-ni mu-zi-kan-ti, přiš-la sem vas je-do-vať, za-hraj-te ně tú-to pí-seň, ke-rú vám, bu-du zpí-vať. Šte-muj-te si mu-zi-ku, pod-la mé-ho ja-zy-ku, vy ste vše-ci gro-bi-á-ni, já vám i-náč ne-fek-nu.

1. A vy, pá-ni mu-zi-kan-ti, přiš-la sem vas je-do-vať,
za-hraj-te ně tú-to pí-seň, ke-rú vám, bu-du zpí-vať.

Šte-muj-te si mu-zi-ku, pod-la mé-ho ja-zy-ku,
vy ste vše-ci gro-bi-á-ni, já vám i-náč ne-fek-nu.

2. Nejprve budu jedovat' toho s tymbalá, ten by byl dobře udělál, dyby byl ostál doma, z huslami sa pochlubil, leda peněz nalúdil, ten by byl dobře udělál, dyby tu byl nechodil.

3. A ten šelma s tú písťalkú, ten sa enem usmívá, temu je tak dycky dobře, dyž si sem tam zhovívá; on by šel rád do nebe, ale on tam nebude, protože tam s písťalkama nepúšťajú do nebe.

4. Cymbalista na svůj cymbál, ten dycky zhusta pere, dyž mu chlapi dobře plaťá, on sa enem usměje, praví svým kamarádům: Dávám vám takú radu, dyž vám chlapi dobře plaťá, hrajte jen bez ohledu.

5. Muzikanti, to sú chlapi, dostanú sa do nebe mezi svaté chocholaté, co dělajú he, he, he; najprv pújde huslista a za ním cymbalista, najposledy na púl kozi ponese sa basista.

Příloha č. 4 – Noty na píseň *Na salaši* od kapely Dareband

na salaši

ba - ča stří - há na sa - la - ši o - ve - čky o - ve - čky
ba - ča bý - vá na sa - la - ši bez ro - by bez ro - by

ku - ra kvo - ká za - vře - me ju do be - čky do be - čky
ov - ce ty mu ne - na - sa - d'á pa - ro - hy pa - ro - hy

tak ta - dy ži - jem žin - či - cu pi - jem ta - ké co si za - slú - ži - já po pa - pu - lách bi - jem

tata propil na dolině chalupu chalupu
je nám stejně tajak rybě na suchu na suchu

propil takej věno naší boženě boženě
když není kde vyspíme sa na seně na seně

tak tady žijem žinčicu pijem
když sú děcka zašmúrané
no toš ich umyjem

zadřel sem si včera třísku do řiti do řiti
tak hluboko že ju nikdo nechytí nechytí

moja milá večer třísku chytala chytala
místo třísky cosi iné dostala dostala

tak tady žijem žinčicu pijem
když ulejú po kalíšku
toš ho nevylejem

**Příloha č. 5 - Noty na píseň *Kvítečka trnková* od dechové muziky
Lidečanka**

Kvítečka trnková
Valčík

H: František Kohoutek
T: Antonín Ryzu

Vocal

Rubato 4/4 Volně Solo

1. Ne - od - chá - zej, mo - ja mi - lá, o - staň chví - lu stát,
ne - od - chá - zej, proj - dem spo - lem, náš trn - ko - vý sad. Kví - teč - ka trn - ko - vá
jsou je - nom ma - lin - ká, a - le mo - je lás - ka k to - bě tá je ve - li - ká.
tá je ve - li - ká. 2. Kvít ka bí - lá 3. Půj - dem spo - lem
jsou tak mi - lá, jak ten prv - ní snít,
krás - ným sa - dem bu - de - me se smát,
být - jen s te - bou do svi - tá - ní,
až přij - de čas bí - lých kvít - ků,
né - ni žád - ný hřích. S hvěz - da - mi nad hla - vou
bu - de - me se brát. Na vě - ži ko - stel - ní,
po - lí - bím svou mi - lou, co vi - dě - la -
ať vše - chny zvo - ny zní, že náš ži - vot
kvít - ka bí - lá ří - ci ne - mo - hou.
ru - ku v ru - ce, bu - de nád - her - ný.
ne - mo - hou. nád - her - ný. Fine D.S. al Fine

Copyright © František Kohoutek, Doubravy 178, 763 45, tel: 732 659 808
e-mail: kohoutek.frantisek@seznam.cz

SLOVÁKOVÁ, Petra. *Kvítečka trnková*. Notový archiv DH Lidečanka, [fotografie]. Lidečko, 2022.

Slovníček pojmů

- Bača = hlavní pastýř na Salaši (ŠULER, 1989)
- Čepec = základní část dámského lidového kroje, spodní šatka, vdané ženy nosily čepec, aby zakryly vlasy obtočené kolem hlavy (URBACHOVÁ, 2004)
- Fěrtoch = základní část dámského lidového kroje, také kasanka nebo zástěra, archaický způsob odívání opásáním dvou zástěr, z nichž první je vázána odzadu dopředu, druhá opačně (URBACHOVÁ, 2004)
- Gajdy = dudy (ŠULER, 1989)
- Grůň = výběžek z hor, lesní stráň (ŠULER, 1989)
- Halekačka = druh táhlé lidové písně, zpívaný v horských oblastech, přednes je rozdělen mezi zpěváky, kteří na sebe „halekají“ a takto se dorozumívají. (VYSLOUŽIL, 1995)
- Jančary = šněrovací obuv (ŠULER, 1989)
- Kordulka = základní část dámského lidového kroje, také frydka nebo kabátek byla vesta ze sukna, někdy zdobená knoflíčky a vyšíváním (URBACHOVÁ, 2004)
- Košár = ohrada pro ovce (ŠULER, 1989)
- Krpce = všední mužská i dámská obuv z kůže (URBACHOVÁ, 2004)
- Lajbík = základní část mužského lidového kroje, krátký kabát (BRANDSTETTROVÁ, 2007)
- Rubáč = základní část dámského lidového kroje
- Rukávce = základní část dámského lidového kroje, bílá košilka z bavlněného silnějšího plátna (KOVÁŘŮ, 1982)
- Spodnica = základní část dámského lidového kroje, spodní sešitá sukně z bílého plátna (URBACHOVÁ, 2004)
- Šuba = základní část pánského lidového kroje, kabátec (ŠULER, 1989)
- Urda = smetana z ovčího mléka (ŠULER, 1989)
- Valach = pastýř, pasák ovcí na salaši, ovčák (ŠULER, 1989)
- Župica = základní část mužského lidového kroje, polodlouhý kabát z jemného sukna různých barev (ŠULER, 1989)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Kamila Polonyová
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Filip Krejčí, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Valašský folklor a jeho použití valašskými umělci a kapelami
Název v angličtině:	Wallachian folklore and its application by Wallachian artists and bands
Anotace práce:	Bakalářská práce na téma „Valašský folklor a jeho použití valašskými umělci a kapelami“ je rozdělena na tři části. První část se zabývá folklorem, druhá valašskými umělci a kapelami a ve třetí části se nachází přepisy rozhovorů s valašskými umělci a kapelami.
Klíčová slova:	Folklor, lidová píseň, Valašsko, umělci, kapely
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis "Wallachian folklore and its application by Wallachian artists and bands" is divided into three parts. The first part deals with folklore, the second with Wallachian artists and bands and the third part includes transcripts of interviews with Wallachian artists and bands.
Klíčová slova v angličtině:	Folklore, folk song, Wallachia, artist, bands
Rozsah práce:	47 stran
Jazyk práce:	Čeština